

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS
LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU2023 m. balandžio 4 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Godos Ambrasaitės-Balynienės, Artūro Driuko ir Virgilijaus Grabinsko (kolegijos pirmininkas ir pranešėjas), teismo posėdyje kasacinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal ieškovo G. L. kasacinį skundą dėl Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. birželio 30 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės G. L. ieškinį atsakovei uždarajai akcinei bendrovei „TV žaidimai“ dėl faktinių santykių pripažinimo darbo santykiais ir išmokų, susijusių su darbo santykiais, priteisimo.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

- Kasacinėje byloje sprendžiama dėl civilinių ir darbo teisinių santykių atribojimo kvalifikuojant ginčo materialųjį teisinį santykį, taip pat dėl Lietuvos Respublikos darbo kodekso (toliau – ir [DK](#)) 33 straipsnio 5 dalies nuostatų bei proceso teisės normų, reglamentuojančių bylinėjimosi išlaidų atlyginimo dydį, aiškinimo ir taikymo.
- Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Vilniaus darbo ginčų komisijoje (toliau – DGK arba komisija) buvo iškelta darbo byla Nr. APS-131-16665 pagal G. L. prašymą UAB „TV žaidimai“, kurioje ji prašė: pripažinti, kad 3 metus ir 4 mėnesius trukusi autorinė sutartis sudaryta nelegaliai, siekiant įteisinti susiklosčiusius darbo teisinius santykius; priteisti 5000 Eur kompensaciją, 3000 Eur neturtinės žalos atlyginimą už patirtą psichologinį smurtą darbe; pripažinti atleidimą iš darbo neteisėtu, priteisti vidutinį darbo užmokestį už priverstinės pravaikštos laiką, kompensaciją už neteisėtą atleidimą iš darbo, įšaitinę išmoką.
- Komisija 2021 m. rugsėjo 21 d. sprendimu atsisakė nagrinėti prašymą, konstatavusi, kad jis paduotas praleidus terminą, kurio atnaujinti komisija nesutiko, nes nenustatė tam svarbių priežasčių.
- Ieškovė, nesutikdama su šiuo komisijos sprendimu, pareiškė teisme ieškinį, kurioje prašė:
  - pripažinti tarp ieškovės ir atsakovės UAB „TV žaidimai“ susiklosčiusius santykius darbo teisiniais santykiais;
  - patenkinus pirmąjį reikalavimą, pripažinti ieškovės atleidimą iš darbo neteisėtu, priteisti ieškovei vidutinį darbo užmokestį už priverstinės pravaikštos laiką nuo jos atleidimo iš darbo dienos iki teismo sprendimo įvykdymo dienos, kompensaciją, lygią vienam ieškovės vidutiniam darbo užmokesčiui už kiekvienus dvejus darbo santykių trukmės metus, kompensaciją už nepanaudotas kasmetines atostogas;
  - išspręsti bylinėjimosi išlaidų atlyginimo klausimą.
- Ieškovė nurodė, kad 2018 m. balandžio 25 d. sudarė su atsakove autorinę sutartį (toliau – ir sutartis); joje šalys susitarė, kad sutartis reglamentuoja ieškovės ir atsakovės teisinius santykius, kurie atsiras vedėjos (ieškovės) apmokymų, prodiuserės (atsakovės) rengiamo šou filmavimų ir rodymų metu, taip pat teisinius santykius, išplaukiančius iš vedėjos filmavimo šou ir sutarties, įskaitant vedėjos elgesį viešumoje, santykius su visuomenės informavimo priemonių atstovais sutarties galiojimo metu, bet tuo neapsiribojant. Sutartyje atsakovė įsipareigojo apmokėti ieškovę pagal atsakovės nustatytą vedėjos mokymų programą, suteikdama informaciją apie šou taisykles, supažindindama su šou vedėjo elgesiu bei išvaizda keliamais reikalavimais, ir pan. Taigi sutartimi ieškovė įsipareigojo vesti atsakovės produkuojamą šou, o atsakovė už šou vedimą įsipareigojo mokėti autorių atlyginimą. Sutarties galiojimo metu, kaip nustatytą jos 3.1–3.6 punktuose, atsakovė pateikdavo ieškovei iš anksto sudarytą grafiką, kuriame nurodydavo tikslus šou vedimo laikus. Atsakovė taip pat paskirstydavo pamainas, skirdavo būdėjimus, visada operuodavo tokiais teiginiais kaip „darbas“, „darbo laikas“ ir pan.
- 2021 m. rugpjūčio 9 d. atsakovė įteikė ieškovei pranešimą dėl sutarties nutraukimo, kuriame nurodė, kad nuo 2021 m. rugpjūčio 23 d. autorinė sutartis su ieškove nutraukiama.
- Ieškovė tvirtino, kad tarp jos ir atsakovės susiklostę santykiai visiškai atitiko darbo santykių požymius, nes:
  - ieškovė atliko konkrečią tęstinio pobūdžio funkciją – dirbo šou vedėja, taigi pagrindinė ieškovės funkcija, nurodyta ir sutarties 2.8 punkte, buvo vesti šou; visą sutarties galiojimo laikotarpį ieškovei nebuvo keliamas joks reikalavimas sukurti tam tikrą rezultatą; ieškovė, vykdydama sutarties sąlygas, tiesiogiai atliko tęstinio pobūdžio funkciją ir vedė atsakovės sukurtą šou, t. y. atliko jo vedėjos darbą;
  - ieškovė laikėsi atsakovės nurodytos tvarkos ir darbo laiko organizavimo ypatumų, būdėjimo režimo;
  - ieškovė gaudavo darbo užmokestį ne už tam tikrą pasiektą rezultatą, o už atliktą funkciją – pravažtą laidą širdis konkrečių, atsakovės nustatytą, valandų skaičių;
  - ieškovė buvo apmokyma, kaip tinkamai atlikti darbo funkcijas, supažindinta su visais vedėjui keliamais reikalavimais ir darbo kultūra.
- Ieškovė teigė, kad ji, būdama jauno amžiaus ir neturėdama jokio darbo patirties, neišmanė civilinių bei darbo santykių skirtumų ir visą laiką manė, jog tai yra darbo sutartis ir darbo teisiniai santykiai, kuriems taikomos [DK](#) normos. Dėl to ieškovė laikė, kad nepralaido bendrojo trejų metų ieškinio senaties termino iš šių santykių kilusiai pažeistai teisei ginti. Nors ieškovės ir atsakovės santykiai tęsėsi 3 metus ir 4 mėnesius, apie savo pažeistas teises, kaip pati ieškovė teigia, ji sužinojo tik pranešimo apie sutarties nutraukimą pateikimo momentu, kai jai nebuvo nurodytos jokios jos atleidimo priežastys, nebuvo sumokėta jokia įšaitinė išmoka. Ieškovė visą jos santykių su atsakove laikotarpį buvo įsitikinusi, kad, nepaisant pasirašytos sutarties turinio ir jos įvardijimo, šalis sieja tradiciniai darbo santykiai.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

- Vilniaus miesto apylinkės teismas 2022 m. kovo 18 d. sprendimu ieškinį atmetė; išsprendė bylinėjimosi išlaidų atlyginimo klausimą.
- Teismas nurodė, kad atsakovė vykdo interaktyviųjų žaidimų šou verslą, t. y. kuria, filmuoja ir transliuoja internete per tam skirtas internetines svetaines (platformas) azartinius žaidimus ir tai daro 24 valandas per parą; atsakovė filmuoja vedėjų vedamąjį žaidimą ir jį atliekamą šou bei transliuoja jį azartinių žaidimų operatoriams, t. y. atsakovė vykdo gana specifinę veiklą, kuri, be kita ko, yra griežtai licencijuojama, jos veiklą prižiūri Valstybinė lošimų priežiūros tarnyba, teisinį veiklos reglamentavimą nustato Lietuvos Respublikos loterijų įstatymas, Azartinių lošimų licencijavimo taisyklės, Didžiųjų ir mažųjų loterijų licencijavimo taisyklės.
- Teismas pažymėjo, kad savo veiklai vykdyti atsakovė ieško TV žaidimų vedėjų, kurie specialiai įrengtoje studijoje tiesioginių filmavimų metu vestų konkrečius žaidimus, atlikdami tokio žaidimo pateikimo šou; šis suprantamas kaip pramoninis renginys. Teismo vertinimu, akivaizdu, kad toks šou pateikimas žiūrovams yra nulėmtas paties vedėjo gebėjimų, įvertinus konkrečiai esančią situaciją eterio metu, veikti, sudorinti potencialų žiūrovą savo išmone, kalba, laikysena, gebėjimu bendrauti, savarankiška to pateikimo forma ir pan.
- Teismas sutiko su atsakovės teiginiais, kad toks žaidimo šou yra reikalingas azartinių žaidimų operatorių klientams, t. y. žiūrovams, kurie tiesiogiai stebi tokius šou ir juose dalyvauja. Šou metu vedėjas kiekvieno filmavimo metu kuria vis kitokias situacijas, dėl kurių azartinių žaidimų operatorių klientai (žiūrovai) lažinasi. Tokio šou esmė – kuo įdomiau ir originaliau jį pateikti tam, kad šou stebėtų kuo daugiau žiūrovų, kad kuo daugiau jų dalyvautų lažybose. Kiekvienas žaidimas turi savo taisykles. Dėl to tam, kad atsakovė galėtų tinkamai ir atsakingai vykdyti tokią licencijuojamą veiklą, ji atlieka šou vedėjų apmokymus.
- Teismas, remdamasis bylos duomenimis, nustatė, kad:
  - 2018 m. balandžio 25 d. atsakovė (įvardyta kaip Prodiuseris) ir ieškovė (įvardyta kaip Vedėjas) sudarė autorinę sutartį; joje sutarė, kad ja yra reglamentuojami šalių teisiniai santykiai, kurie atsiras Vedėjo apmokymų, Prodiuserio rengiamo šou filmavimų ir rodymo metu, taip pat teisinius santykius, išplaukiančius iš Vedėjo filmavimo šou ir šios sutarties, įskaitant Vedėjo elgesį viešumoje ne šou metu, Vedėjo santykius su visuomenės informavimo priemonių atstovais sutarties galiojimo metu (sutarties 1.1 punktą), bet tuo neapsiribojant. Šia sutartimi Prodiuseris įsipareigojo suteikti galimybę Vedėjui dalyvauti šou vedimo apmokymuose, o juos sėkmingai pabaigus – suteikti Vedėjui galimybę vesti Prodiuserio šou ir už tai mokėti Vedėjui sutartyje nustatytą autorių atlyginimą, o Vedėjas įsipareigojo laiku ir tinkamai vykdyti visas jam sutartyje nustatytas pareigas (sutarties 1.2 punktą).
  - Sutarties 2 dalyje šalys apibrėžė Vedėjo apmokymų momentą ir, be kita ko, susitarė, kad prieš suteikiant teisę Vedėjui vesti tam tikrą Prodiuserio šou Vedėjas turi pabaigti atitinkamus tokio šou vedimo apmokymus. Sutarties 6.2 punkte nustatyta Vedėjo atsakomybė už pasitraukimą iš apmokymų.
  - Sutarties 3 dalyje šalys aptarė šou filmavimo tvarką: šou filmavimo grafikas parengiamas dvejų savaitių laikotarpiui ir pateikiamas Vedėjui susipažinti pasirašytinai likus vienai savaitei iki grafike nustatytų filmavimų pradžios, ir tampa jam privalomais; Vedėjas turi teisę nesutikti su grafiku tik esant svarbioms priežastims; nustatyta Vedėjo pareiga atvykti į Prodiuserio nurodytą šou filmavimo vietą likus ne mažiau kaip 30 minučių iki filmavimų pradžios, informuoti studijoje dirbančių operatorių ir žaidimų vedėjų vadovą apie vėlavimą atvykti į šou filmavimą, filmavimų metu tiksliai atlikti Prodiuserio nurodytus veiksmus bei sakyti jam nurodytą tekstą, rūpintis savo išvaizda bei atvykti į filmavimus švariais ir tvarkingais plaukais, su tvarkingu makiažu, paisėjęs ir išsimiegojęs, be išankstinio Prodiuserio sutikimo esmingai nekeisti savo išvaizdos; kt.
  - Sutarties 4 dalyje nustatytos šalių teisės ir pareigos. Prodiuseris (atsakovė) įsipareigojo atlikti visus reikiamus veiksmus, susijusius su šou organizavimu, filmavimu, transliavimu ir kitokių sutartyje nurodytu medžiagos apie Vedėją panaudojimą; laiku sumokėti Vedėjui šia sutartimi sutartą autorių atlyginimą; užtikrinti Vedėjui tinkamas apmokymų ir filmavimo sąlygas bei priemones. Prodiuseriui suteikta teisė dėl kurio metu pašalinti iš šou Vedėją, jei jis nesilaiko įsipareigojimų ir kitų šioje sutartyje nurodytų sąlygų; kontroliuoti šou eigą ir kitus su šiuo susijusius procesus; be išankstinio įspėjimo stabdyti šou ar iškilus techninių nesklandumų atidėti šou neribotam laikui, kt.
  - Sutartimi Vedėjas (ieškovė) suteikė Prodiuseriui neatlyginatinę teisę jį fotografuoti, filmuoti ir daryti jo garso įrašus šou metu, įskaitant jo rengimą, transliavimą, reklamą bei anonavimą, bet kokia forma ir būdu atgaminti, parduoti, demonstruoti, spausdinti, modifikuoti, įskaitant redagavimą, montavimą, nuotraukas, vaizdą ir garso įrašus su Vedėjo atvaizdu ir pan.; Vedėjas įsipareigojo šou filmavimo metu nesakyti jokių žodžių, neatlikti jokių veiksmų, nesiminti įgyvendinti jokių kitokių šraiskos priemonių, kurių nelepė atlikti Prodiuseris ir (ar) kurie nebuvo iš anksto su juo suderinti, studijų zonoje nesinaudoti jokiais mobiliojo ryšio įrenginiais, nevartoti necenzūrinių žodžių, paisyti etikos ir moralės normų ir taisyklių, be išankstinio raštinio Prodiuserio sutikimo nesifilmuoti loterijų ar azartinių lošimų versle naudotnuose šou, triazuose, reklaminiuose klipuose ir pan., kurie nėra filmuojami Prodiuserio ar jam dalyvaujant; kt.
  - Autorinio atlyginimo dydį šalys nustatė sutarties 5 dalyje: 4,5 Eur už vieną šou filmavimo laidą, kai filmavimai vyksta nuo 10.00 val. iki 24.00 val., ir 5 Eur už vieną šou filmavimo laidą, kai filmavimai vyksta nuo 24.00 val. iki 10.00 val., mokant jį per 9 kito mėnesio darbo dienas už praėjusį mėnesį pagal faktiškai nufilmuotų laidų skaičių; 2019 m. spalio 31 d. pakeitus sutartį, nustatytas atitinkamai 8,50 Eur ir 10 Eur autorinio atlyginimo dydis.
  - Sutarties 6 dalyje šalys sulgo dėl abipusės atsakomybės dėl sutarties pažeidimo, galimų vėlavimų atvykstant į filmavimus, turto apgadinimo ir pan., taip pat sutarė esminiu sutarties pažeidimu laikyti Vedėjo atsisakymą dalyvauti apmokymuose, šou filmavimuose, Prodiuserio ir kitų kūrybinės grupės narių nurodymų nevykdymą, netinkamą elgesį viešumoje ir pan. (sutarties 6.5 punktą);
  - Šalys susitarė, kad sutartis yra neterminuota (sutarties 7.1 punktą); sutarė dėl jos nutraukimo galimybių Vedėjui, be kita ko, suteikta galimybė nutraukti sutartį pasibaigus 6 mėn. nuo vedėjų apmokymų baigimo ir pan.; Prodiuseriui suteikta teisė nutraukti sutartį savo nuožiūra įspėjus Vedėją prieš 14 dienų, o dėl nurodyto esminio sutarties pažeidimo – prieš 3 dienas (sutarties 7.6–7.8 punktai).
  - Vedėjas patvirtino, kad prieš sudarydamas sutartį tinkamai susipažino su Prodiuserio veiklos koncepcija, ji Vedėjui visiškai priminta, Vedėjas sutinka ir nori filmuotis šou, atsakingai įvertino savo galimybes dalyvauti šou vedėjų mokymuose ir vykdyti sutartį mažiausiai 6 mėnesius nuo sutarties pasirašymo (sutarties 8.2–8.3 punktai).
  - Ieškovei buvo mokamas autorinis atlyginimas (būtent taip mokėjimo paskirtis įvardyta skaičiavimuose ir ieškovei skirtuose mokėjimo pavedimuose), iš viso – 40 055,80 Eur, byloje nėra ginčo dėl šios sumos sumokėjimo fakto ir dydžio.
  - 2021 m. rugpjūčio 9 d. atsakovė įteikė ieškovei pranešimą dėl sutarties nutraukimo; jame nurodė, kad autorinė sutartis su ieškove nutraukiama nuo 2021 m. rugpjūčio 23 d.; to priežastis – aplinkybė, kad vieno iš filmavimų metu ieškovė, nieko nepasakiusi ir neįspėjusi, pašalinė iš filmavimo šou. Šią aplinkybę atsakovė laikė esminiu sutarties pažeidimu ir sutartį dėl to nutraukė jos 7.6 punkte nurodytu pagrindu.
- Pirmosios instancijos teismas pažymėjo, kad ieškovė neginčija tokios sutarties nutraukimo priežasties ir nenigia pasiūlymo iš filmavimo aplinkybės, teigdamą, jog prastai pasijuto po konflikto su vadovu. Teismas nurodė, kad

ši aplinkybė bylos medžiaga nenustatyta, priešingai, iš joje esančio filmavimo įrašo matyti, jog ieškovė staiga filmavimo metu pasižina iš studijos. Teismas vertino, kad toks ieškovės aiškinimas yra bylos nagrinėjimo metu atsiradusi procesinė jos gynėbos pozicija.

15. Teismas nurodė, kad ieškovė, nepaisant savo pozicijos, jog šalių pasirašyta sutartis yra darbo sutartis, pripažino, kad jos galiojimo metu neatostogavo ir tokio prašymo nė karto nereiškė, jokių kvalifikacijos reikalavimų jai, kaip vedėjai, nebuvo keliami, jokių mokesčių valstybei ji nemokėjo ir leidimo verstis individualia veikla neturėjo. Ieškovė neneigė aplinkybės, kad nebuvo inicijavusi sutarties pakeitimo ir nekėlė jokių ginčų dėl to jos galiojimo metu. Byloje taip pat nenustatyta, kad ieškovė ginčytų sutarties nutraukimą ir (ar) atsakovės nurodytą jos nutraukimo pagrindą. Iš bylos duomenų ir ieškovės paaiškinimų matyti, kad po įspėjimo apie sutarties nutraukimą gavimo ieškovė kūrė šou, gavo autorių atlygį.
16. Teismas konstatavo, kad įvertinus ginčo sutarties turinį ir byloje nustatytas aplinkybes, labiau nei akivaizdu, kad šiuo konkrečiu atveju nėra pagrindų padaryti išvadą, kad šalis siejo darbo teisiniai santykiai, kad būtent dėl to buvo tariamasi šalims pasirašant sutartį, kad būtent taip sutartį supratu ir darbo sutartimi ją laikė pati ieškovė (be kita ko, teisės studijų studentė) viso jos galiojimo metu.
17. Teismas laikė, kad ginčo sutartis yra labiau civilinės teisės, t. y. autorinės, prigimties, nes jos turinys patvirtina, jog ieškovė įsipareigojo, vykdydama sutartį, kiekvieną kartą sukurti unikalų ir nematerialų rezultatą – interaktyviojo žaidimo šou, kuris gali būti kurtas audiovizualiniu kūriniu, o atsakovė įsipareigojo sumokėti už tai ieškovei autorių atlyginimą. Pagal sutartį ieškovė sutiko perduoti atsakovei teisę ją filmuoti, daryti jos įrašus, transliuoti, redaguoti, anonsuoti, atgauti, parduoti, demonstruoti, naudoti ir savo, kaip vedėjos, atvaizdą bei savo sukurtą šou renginį.
18. Teismas pažymėjo, kad šalių pasirašyta autorinė sutartis labai individualizuota, konkrečiai, aiški, šalių veiksmams ir elgesys ją vykdydamas, aiškus, apibrėžtas, nulėmus sutarties turinio (filmavimo grafikų sudarymas, atėjimo laikas, kalbos kultūra, elgesys, apranga, subordinacija su kitais kūrybinės grupės nariais, filmavimo eiga ir pan.) (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – [CK](#)) 6.156 straipsnis).
19. Teismas atkreipė dėmesį ir į tai, kad visą sutarties galiojimo laikotarpį (2018 m. balandžio 25 d. – 2021 m. balandžio 23 d., t. y. daugiau negu trejus metus) ieškovė nekėlė jokių klausimų dėl sutarties sąlygų, nesikreipė nei į atsakovę, nei į kitas institucijas dėl neva pažeidimų jos teisių, nelegalaus darbo ar fiktyvaus įdarbinimo ir pan. Ieškovė negiginčijo sutarties pasirašymo, pripažino ją ir vykdė sutartį tokia tvarka bei tokiomis sąlygomis, kaip buvo susitarta. Teismo vertinimu, ieškovė supratu sutarties sąlygas; be to, neuatkreipė sutarties po 6 mėnesių nuo pasirašymo momento, pat faktiškai primdama susitarimo sąlygas ir jų laikymąsi gana ilgą laiką iki sutarties nutraukimo.
20. Teismas pažymėjo, kad, manant priešingai ir pritarus ieškovės pozicijai, nebūtų aišku, kaip ji pati pateiktinų savo atleidimą iš darbo teismui, kuo įrodinėtų galimo neteisėto atleidimo aspektus. Ieškovė to nenurodė ir apie tai nepasisakė nei ieškinyje, nei bylos nagrinėjimo metu. Darbo sutarties nutraukti ir atitinkamai šiam nutraukimui pripažinti neteisėtu [DK](#) nustatytos specialiosios sąlygos ir tvarka. Ieškovei (jos atstovėms) apie tai negali būti nežinoma. Ieškovė pranešime apie sutarties nutraukimą nurodė esminio sutarties pažeidimo iš esmės neneigė, tik sąvaid interpretavo jo priežastis, tačiau šioms patvirtinti, minėta, nepateikė jokių duomenų.
21. Teismas laikė, kad ieškovės nurodytas pavaldumas, atliekamų funkcijų testinimas ir trukmė, priemonių aptartoms funkcijoms vykdyti suteikimas gali būti ne tik darbo teisinio santykio, bet ir kitomis civilinėmis sutartinėmis grindžiamų teisių santykių požymiai.
22. Pažymėjęs, kad ieškovė nėra pasirašiusi byloje esančių Darbo tvarkos taisyklių, teismas nurodė, jog tai netiesiogiai rodo, kad ji nebuvo ir negali būti laikoma darbuotoja. Pati ieškovė nereiškė dėl jokių pretenzijų, nereikalavo būti supažindinta, niekur neįvardijo savęs kaip darbo teisinio santykio dalyvės.
23. Tuo tarpu kitos į bylą pateiktos tvarkos ir taisyklės („Ekstra“ kortelių (praėjimo kortelių) išdavimo tvarka, Grafikų sudarymo tvarka ir taisyklės, Rotacijų tvarka ir taisyklės, Studijų darbo tvarka ir taisyklės, Vardinį darbuotojų kortelių naudojimo tvarka ir taisyklės, Vedėjų registracijos žaidimose tvarka ir taisyklės, Ieškovo vežimo tvarka ir kt.), pirmosios instancijos teismo vertinimu, atitinka šalių pasirašytos sutarties įsipareigojimų turinį ir yra jų vykdymo pasekmė. Teismas laikė, kad šios taisyklių ir tvarkų buvimas yra atsakovės atsakovo požiūriu į vykdomą veiklą bei darbuotojus (ji turi ir tokių) rezultatas, tačiau savaime nesukuria prielaidų išvadai, jog ieškovė taip pat buvo atsakovės darbuotoja. Dėl sutarties esančio Prodiuserio įsipareigojimo suteikti filmavimams sąlygas ir sales teismas nurodė, kad natūralu, jog viskas vyko uždaroje patalpoje, į kurią patekti išduodami raktai ar kortelės, suprantama ir tai, kad Prodiuseris siekė užtikrinti vedėjų saugų nvykimą namo po filmavimų, tačiau, teismo vertinimu, tai savaime nerodo nei pavaldumo, nei grafikų sudarymo ar darbo laiko paskirstymo, nei darbo sąlygų sudarymo ar darbo vietos suteikimo taip, kaip reglamentuojama [DK](#).
24. Teismas pažymėjo, kad ieškovė savo pasirinkimu inicijavo būtent darbo ginčą; dėl to neprireikė ieškovės pozicijai, kad šiuo atveju gali ir turėtų būti taikomas bendras 10 metų ieškinio senaties terminas. Ieškovė inicijavo ginčą dėl šalis nuo 2018 m. balandžio mėn. 25 d. siejusiu faktiniu sutartinį santykių pripažinimo darbo teisiniais santykiais. Į [DKG](#) dėl 10 metų ieškinio senaties terminą, rugpjūčio 23 d., t. y. praleidusi [DK 15 straipsnio](#) 2 dalyje nustatytą bendrą 3 metų ieškinio senaties terminą, Ieškovė nepasirašė šio terminą, manydama, kad jis yra praleistas, nes apie savo teisių pažeidimą sužinojo tik 2021 m. rugpjūčio 9 d., kai gavo pranešimą dėl sutarties nutraukimo. Teismas nesutiko su šia ieškovės pozicija, nurodymams, kad akivaizdu, jog apie darbo santykių buvimą (nebuvimą) asmuo sužino nuo pat rašytinės sutarties sudarymo ir darbo funkcijų atlikimo pradžios. Taigi, ieškovė, laikydama, kad faktiškai dirbo pas atsakovę, dėl savo teisių gynėbos vėluosiai turėjo kreiptis iki 2021 m. balandžio 25 d., senaties terminą skaičiuojant nuo sutarties pasirašymo, o ne nuo pranešimo apie jos nutraukimą gavimo dienos.
25. Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą pagal ieškovės apeliacinį skundą, 2022 m. birželio 30 d. nutartimi paliko nepakeistą Vilniaus miesto apylinkės teismo 2022 m. kovo 18 d. sprendimą; išsprendė bylinėjimosi išlaidų atlyginimo klausimą.
26. Sprendimas dėl naujų įrodymų (ieškovės pirmosios instancijos teismui jau teiktų darbo grafiko kopijos, G. Č. paaiškinimų kopijos, taip pat su apeliaciniu skundu pateiktų užklausos Lietuvos Respublikos kultūros ministerijai kopijos, Kultūros ministerijos atsakymo kopijos) priėmimo, apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad pirmosios instancijos teismas 2022 m. sausio 10 d. rezoliucija atsakė prie civilinės bylos medžiagos pridėti ieškovės teiktus duomenis – darbo grafiko kopiją ir G. Č. parodymus. Apeliacinės instancijos teismo vertinimu, pirmosios instancijos teismas pagrįstai savo sprendimą argumentavo nurodymais, kad rašytinis G. Č. liudijimas neatitinka įrodymams keliamų reikalavimų, konkrečiai – procesinio įstatymo keliamo liudijoto apklauso betarpiškumo ir bendravimo su juo reikalavimo (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – [ir CPK](#)) 177 straipsnio 2 dalis, 186, 191, 192, 197 straipsniai). Ieškovės teiktas darbo grafiko pavyzdys į bylą nebuvo priimtas, nes įrodymas apie ieškovės žaidimų šou kūrimo trukmę jau buvo pateiktas atsakove.
27. Susipažinęs su pateiktų įrodymų turiniu, apeliacinės instancijos teismas nustatė, kad ieškovė ieškinį teismui pateikė 2021 m. spalio 21 d., o paklausimas Kultūros ministerijai pateiktas tik 2021 m. gruodžio 30 d. Ieškovė nepaaiškino, kodėl nesikreipė į Kultūros ministeriją, kad duomenys būtų pateikti bylą nagrinėjant pirmosios instancijos teisme, taip pat nenurodė, dėl kokių priežasčių šis įrodymas nepateiktas pirmosios instancijos teismui ar kad jo pateikimo būtinybė išliko vėliau. Be to, ieškovė nepagrindė, kodėl paklausimą teikė tik praėjus beveik dviem mėnesiams nuo civilinės bylos iškilimo. Pažymėjęs, kad atsižvelgiant į naujų įrodymų pateikimo apeliacinės instancijos teisme ribojimo taisyklę, įrodymams keliamas leistinumo ir sąsajumo reikalavimas, apeliacinės instancijos teismas atsakė ieškovei priimti ieškovės prie apeliacinio skundo pridėtus naujus rašytinius įrodymus ir jų nevertinti ([CPK 314 straipsnis](#)).
28. Apeliacinės instancijos teismas pažymėjo, kad ieškovė apeliaciniame skunde nurodė, jog ieškinio suma yra 20 491,25 Eur, tačiau nepasirėmė šios sumos iš atsakovės, jos nedetalizavo ir nepaaiškino. Atsakove akcentavo, kad jos gynėbės pozicija buvo paremta argumentais, jog ieškovė negiginčijo sutarties sudarymo faktą, tačiau pripažįstą, kad sutartis buvo sudaryta teisėtai. Bylos nagrinėjimo metu ieškovė ieškinio dalyko nekeitė ir neteklinio. Bylą nagrinėjant pirmosios instancijos teisme sutarties nutraukimo klausimas nebuvo keliamas, atsakovė dėl minėtos aplinkybės nepasisakė. Atsižvelgdamas į tai, apeliacinės instancijos teismas sutiko su pirmosios instancijos teismo pozicija, kad byloje nenustatyta, jog ieškovė ginčytų sutarties nutraukimą, kvestionuotų atsakovės nurodytą jos nutraukimo pagrindą. Nustatęs, kad ieškovė aptariamų reikalavimų nekėlė pirmosios instancijos teisme, apeliacinės instancijos teismas, remdamasis [CPK 312](#) straipsniu, konstatavo, kad to negalima daryti ir nagrinėjant bylą apeliacine tvarka.
29. Apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad pagal sutarties 1.2 punktą ieškovė įsipareigojo kiekvieną kartą sukurti unikalų ir nematerialų rezultatą – interaktyviojo žaidimo šou, o atsakovė įsipareigojo už šį ieškovės sukurtą nematerialų pobūdžio rezultatą sumokėti jai autorių atlyginimą. Atsižvelgdamas į tai, apeliacinės instancijos teismas pripažino pirmosios instancijos teismo pagrįstai įvertintus, kad ieškovė niekada nevykdė jokios rūšiniai požymių apibrėžtos testinės darbo funkcijos.
30. Apeliacinės instancijos teismas pažymėjo, kad pagal sutarties sąlygas (jos 5.2 punktą) autorinis atlyginimas (honoraras) žaidimo (šou) vedėjui buvo mokamas už kiekvieną šou filmavimo laidą, t. y. už kiekvieną konkretų rezultatą – žaidimo šou sukurimą – buvo mokamas konkretus vietinis honoraras. Bylos duomenimis, ieškovė gaudavo nepastovų autorių atlyginimą (honorarą), kurio dydis tiesiogiai priklausydavo nuo to, kiek ieškovė per mėnesį nufilmuodavo žaidimų (šou). Apeliacinės instancijos teismas atmetė kaip nepagrįstus ieškovės teiginis, kad autorinio atlyginimo (honoraro) panašiosios mėnesio dienomis ieškovei mokėjimas reikšia tarp šalių susiklosčiusio darbo teisinis santykis, ir sutiko su atsakovės argumentu, jog periodiniai mokėjimai ar jų atlikimo datų sutapimas reikšia įmonėje nusistovėjusį autorių atlyginimo mokėjimo praktiką.
31. Apeliacinės instancijos teismas taip pat nesutiko su ieškovės argumentais, kad jai nebuvo keliamas reikalavimas sukurti ar perduoti tam tikrą rezultatą – ji vedė atsakovės sukurto šou; nurodė, kad sutartyje šalys susitarė, kokį rezultatą ieškovė turi pateikti vykdydama sutartį, t. y. ieškovė turėjo sukurti nuo originalinės bei unikalios žaidimą (šou). Šou originalumas tiesiogiai priklausė nuo vedėjo gebėjimų sudominti, pritraukti žiūrovą, tam pastelkiant savo kalbą, laikyseną, gebėjimą vesti žaidimą. Apeliacinės instancijos teismas, remdamasis bylos duomenimis, nustatė, kad žaidimo (šou) vedėjos savarankiškai sprendžia ir individualiai pateikia to paties žaidimo taisyklės, skirtingai kalba ir naudoja skirtingus judesio, mimikos elementus tam, kad šou būtų originalus ir unikalus. Apeliacinės instancijos teismas padarė išvadą, kad ieškovė, atlikdama šou ir pasirinkdama šou atlikimo būdą, sprendė savarankiškai.
32. Apeliacinės instancijos teismas taip pat nustatė, kad ieškovės gaunamo autorinio atlyginimo (honoraro) dydis tiesiogiai priklausė nuo rezultato – žaidimo (šou) – kokybės (unikalumo, kūrybiškumo ir originalumo). Byloje nėra duomenų, kad ieškovei buvo mokėtas fiksuotas, pastovus darbo užmokestis. Bylos duomenys patvirtina, jog ieškovė supratu, kad kuo kūrybiškesnį ir originalesnį žaidimą (šou) ji sukurs, tuo didesnis bus jos autorinis atlyginimas.
33. Apeliacinės instancijos teismas sutiko su pirmosios instancijos teismo pateiktu byloje esančių tvarkų ir taisyklių vertinimu, kad jų buvimas savaime nerodo darbo teisiniams santykiams būdingų požymių ir nesukuria prielaidų padaryti išvadą, jog ginčo šalis siejo faktiniai darbo teisiniai santykiai.
34. Vertindamas ieškovės argumentus, jog apmokymai darbo funkcijai atlikti yra išskirtinai darbo teisės institutas, jog tam, kad funkcija būtų tinkamai atliekama, pati atsakovė apmokė ieškovę ir, tik įvykdžiusi savo, kaip darbdavio, pareigą, leido ieškovei pradėti dirbti, apeliacinės instancijos teismas nustatė, kad ieškovė apmokymų metu buvo supažindinta su konkrečiu žaidimų taisyklėmis – scenarijais (pavyzdžiui, kauliukų ridenimu, kortų traukimu, pokerio ir kt.), taip pat su filmavimu metu naudojamu inventoriu, tam tikrais etikos, elgesio tiesioginio filmavimo metu principais, pagrindiniais reikalavimais švaizdai. Apeliacinės instancijos teismas sutiko su atsakovės argumentais, kad kortų ar kauliukų ridenimo žaidimai turi savo specifines taisykles, todėl žaidimo (šou) vedėjas turi jas išmanyti tam, kad žaidimą (šou) galėtų kurti sklandžiai. Apeliacinės instancijos teismo vertinimu, bendro elgesio tiesioginiame eteryje pristatymas nėra pavaldumo santykių tarp ieškovės ir atsakovės patvirtinimas, nurodytos garės susijusios su atsakovės veiklos specifiskumu, nes žaidimas (šou) yra transliuojamas tiesiogiai. Ieškovė taip pat buvo supažindinta su šou filmavimams keliamais saugumo reikalavimais, t. y. kad filmavimo metu negalima palkti filmavimo patalpos, į filmavimo patalpą negalima nešti mobiliųjų įrenginių, kompiuterių ir kt., pateikimas į filmavimo zoną galimas tik su vardinėmis kortelėmis. Apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad šie reikalavimai yra keliami pačiai atsakovei dėl jos veiklos, būtent tam, kad ji galėtų vykdyti licencijuojamą veiklą. Atsakove, siekdama įgyvendinti keliamus reikalavimus (pvz., reikalavimus, susijusius su mobiliųjų įrenginių naudojimu tam tikrose patalpose dėl žaidimų (šou) skaidrumo; reikalavimus, susijusius su šou vedėjų apmokymu), supažindina su šiais reikalavimais vedėjos. Apeliacinės instancijos teismo vertinimu, pirmosios instancijos teismo aptartų taisyklių ir tvarkų turinys yra susijęs šimtinai su atsakovės veiklos specifiskumu, licencijavimo taisyklėmis ir yra skirtas tam, kad visas filmavimas bei interaktyvusis žaidimas (šou) vyktų sklandžiai ir teisėtai. Atsižvelgdamas į tai, apeliacinės instancijos teismas konstatavo, kad byloje nėra duomenų patvirtinančių, jog tarp ieškovės ir atsakovės buvo susiklosčiusi pavaldumo santykiai. Nustatęs, kad byloje nėra duomenų pagrindžiančių, jog ieškovei galiojo atsakovės darbuotojams taikomos vidinės tvarkos, apeliacinės instancijos teismas sutiko su pirmosios instancijos teismo vertinimu, kad tai netiesiogiai rodo, kad ieškovė nebuvo ir negali būti laikoma darbuotoja.
35. Apeliacinės instancijos teismas nustatė, kad ieškovė negalėjo daryti įtakos žaidimo (šou) filmavimo trukmei, vizualinei žaidimo (šou) aplinkai, filmavimo studijai, žaidimo scenarijui, tačiau nurodė, jog šios aplinkybės siejamos būtent su atsakovės veiklos specifika, nes, kaip matyti iš bylos medžiagos, kiekvienas žaidimas turi savo taisykles, kurių turi būti paisoma, o žaidimų šou yra transliuojami tiesiogiai visą parą.
36. Pasisakydamas dėl ieškovės argumentų, kad jai buvo sudaromi darbo grafikai, jie buvo privalomi ir ieškovė dėl tokių darbo grafikų negalėjo spresti, apeliacinės instancijos teismas nurodė, jog atsakovė pagrįstai akcentuoja, kad, atsižvelgiant į žaidimo (šou) transliaciją tiesiogiai ir visą parą, būtina užpildyti filmavimo laikas bei juos objektyviai suderinti su visais vedėjais. Apeliacinės instancijos teismo vertinimu, būtent dėl šios priežasties yra sudaromas filmavimų grafikas. Nors ieškovė nurodė, kad buvo nustatytas konkretus darbo valandų skaičius, t. y. 120 val., tačiau iš bylą pateiktų duomenų matyti, jog ieškovė galėjo koreguoti savo filmavimų grafiką pagal savo poreikius, taip pat galėjo nesutikti su sudarytais filmavimų grafikais (sutarties 3.5, 3.6, 3.8 punktai). Apeliacinės instancijos teismas padarė išvadą, kad ieškovė galėdavo pati nuspręsti, kiek kartų nori vesti žaidimus (šou).
37. Apeliacinės instancijos teismas pabrėžė, kad nagrinėjant atveju ieškovė įsipareigojo kiekvieną kartą sukurti vietinį ir unikalų žaidimą – šou, kuris yra filmuojamas bei transliuojamas žiūrovams tiesiogiai. Ieškovės kuriamas žaidimas (šou) yra audiovizualinis kūrinys, todėl yra autorių teisės saugomas objektas. Šalių pasirašyta autorinė sutartis labai individualizuota, konkrečiai, aiški, šalių veiksmams ir elgesys ją vykdydamas, aiškus, apibrėžtas, susijęs su sutarties turiniu (filmavimo grafikų sudarymas, atėjimo laikas, kalbos kultūra, elgesys, apranga, subordinacija su kitais kūrybinės grupės nariais, filmavimo eiga ir pan.). Apeliacinės instancijos teismas laikė, kad nors ieškovė buvo supažindinta su konkrečiu žaidimų taisyklėmis, kurias turėdavo pateikti žaidimo (šou) metu, tačiau tai, kaip ieškovė tas taisykles apipavidalindavo ir pateikdavo žiūrovui (įvykdavo), kokius judesio elementus naudodavo, žodžius vartodavo, priklausydavo tik nuo jos pačios.
38. Apeliacinės instancijos teismas taip pat atkreipė dėmesį į tai, kad pagal sutarties 4.3.1 ir 4.3.2 punktus ieškovė įsipareigojo perduoti savo, kaip autoriaus (šou vedėjo), turinties teises: teisę ją filmuoti, daryti jos įrašus, transliuoti, redaguoti, anonsuoti, atgauti, parduoti, demonstruoti, naudoti ir savo, kaip vedėjos, atvaizdą bei savo sukurto šou renginį.
39. Apeliacinės instancijos teismas pripažino pagrįstomis pirmosios instancijos teismo išvadas ieškinio senaties termino ir jo taikymo klausimais ([DK 15](#) straipsnio 2 dalis); nurodė, kad ieškovė bylos nagrinėjimo metu patvirtino, jog visą sutarties vykdymo laikotarpį supratu, kad jos teisės yra pažeidžiamos, tačiau nei į atsakovę, nei į kitas kompetentingas institucijas per šį laikotarpį nesikreipė.
40. Ieškovės argumentus, kad ji dviejuose posėdžiuose nurodė, jog įteigti teismas laikytų, kad ieškinio senaties terminas yra praleistas, ji prašo į atnaujinti dėl svarbių priežasčių, apeliacinės instancijos teismas vertino kaip deklaratyvius; pažymėjo, kad nagrinėjant bylą pirmosios instancijos teisme ieškovė nepasirėmė atnaujinti praleistą ieškinio senaties terminą, nepateikė jokių svarbių priežasčių (įrodymų), dėl kurių ieškinio senaties terminas turėtų būti atnaujintas. Ieškovė kaip svarbias ieškinio senaties termino atnaujinimo priežastis nurodė tai, kad iki sutarties sudarymo nebuvo dirbusi jokio kito darbo, neturėjo tokių santykių patirties, buvo jauno amžiaus, be to, buvo materialiai ir drausmine tvarka priklausoma nuo atsakovės, atlyginimas buvo vienintelis ieškovės pragyvenimo šaltinis, iki sutarties nutraukimo dienos ieškovė nesurpato, kad jos teisės pažeidžiamos. Apeliacinės instancijos teismas šiuos ieškovės argumentus atmetė kaip neįrodytus, taip pat sutiko su pirmosios instancijos teismo argumentais, kad apie darbo santykių buvimą ar nebuvimą asmuo sužino nuo pat rašytinės sutarties sudarymo ir darbo funkcijų atlikimo pradžios, todėl įteigti ieškovė mano, kad faktiškai dirbo pas atsakovę, kreiptis dėl savo teisių gynėbos ji turėjo vėluosiai iki 2021 m. balandžio 25 d., senaties terminą skaičiuojant nuo sutarties pasirašymo, o ne nuo pranešimo ją nutraukti gavimo dienos.
41. Sprendimas bylinėjimosi išlaidų atlyginimo klausima, apeliacinės instancijos teismas pažymėjo, kad atsakovė prašo priteisti jos patirtų 4522,38 Eur bylinėjimosi išlaidas, susijusias su apeliacinės instancijos teisme teiktomis teisinėmis paslaugomis, atlyginimų, pateiktą šias išlaidas pagrindžiančius įrodymus. Nurodęs, kad prašoma priteisti atstovavimo išlaidų atlyginimo suma neviršija teisingumo ministro 2015 m. kovo 19 d. įsakymu Nr. 1R-77 ir Lietuvos advokatūros advokatų tarybos pirmininko 2015 m. kovo 16 d. raštu Nr. 141 patvirtintose Rekomendacijose dėl civilinės bylose prieistinio užmokesčio už advokato ar advokatų padėjėjo teikiamą pagalbą maksimalaus dydžio (toliau – Rekomendacijos) nustatyto maksimalaus dydžio, taip pat atsižvelgęs į ginčo sudėtingumą teisės taikymo bei faktinių aplinkybių požiūriu, rengtų procesinių dokumentų turinį ir apimtį, apeliacinės instancijos teismas nusprendė, jog prašoma priteisti atstovavimo išlaidų suma yra pagrįsta, todėl, atmetus ieškovės apeliacinį skundą, priteisina iš ieškovės atsakovės nauda ([CPK 93 straipsnis](#)).

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

42. Kasacinio skundo ieškovė prašo panaikinti Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. birželio 30 d. nutartį ir perduoti bylą iš naujo nagrinėti apeliacinės instancijos teismui, priteisti ieškovės nauda visų jos patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
  - 42.1. Bylą nagrinėję teismai netinkamai aiškino ir taikė [DK 33 straipsnio](#) 5 dalies nuostatas, reglamentuojančias draudimą sudaryti civilinio pobūdžio susitarimus dėl [DK](#) nustatytų teisių ir pareigų įgyvendinimo ir įtvirtinančias, kad tokiems susitarimams taikomos darbo teisės normos. Ieškovė teigia, kad, taikant [DK 33](#) straipsnio 5 dalį ginčo santykiams, ši norma aiškintina kaip draudžianti sudaryti civilinę sutartį darbo teisiniams santykiams įforminti. Kitaip tariant, kadangi [DK](#) reglamentuoja darbinės (testinės) funkcijos vykdymą, būdėjimą namuose, darbą naktį, kasmetines atostogas, apmokymų funkcijai atlikti, nekonkuravimo sąlygą, konfidencialumo sąlygą, kvalifikacijos

vertinimą, darbą pagal grafiką ir grafikų sudarymą, pertraukų laiką, kiekį, paklusimą darbdavio lokaliniams aktams ir administracijos duodamiems nurodymams, apmokėjimą pagal faktiškai dirbtą laiką, tai šalyš šių santykių, priešingai nei aiškio bylą nagrinėjė teismai, negalėjo įteisinti civilinė sutartimi. Ieškovė tvirtina, kad ginčo sutartis vienareikšmiškai yra susitarimas dėl **DK** nustatytų teisių ir pareigų įgyvendinimo, todėl šalių santykiams taikytinos darbo teisės normos:

- 42.1.1. Ieškovė susirado darbą pagal darbo skelbimą, kuriame buvo nurodyta, kad reikės vesti šou, paklusti vidiniams tvarkoms. Skelbimas buvo publikuotas darbo skelbimų puslapyje, nurodoma, kad bus dirbama pamaininiu darbo grafiku.
- 42.1.2. Prieš pradėdant vesti šou ir vėliau periodiškai atsakovė detalai apmokė ieškovę žaidimų taisyklių, nurodyma, kokie konkretūs žodžiai gali ir kokie negali būti sakomi žaidimų metu, kad negalima atlikti jokių veiksmų ir sakyti žodžių, iš anksto nesusiderintų su vadovybe. Atsakovė kas pusę metų egzaminuodavo ir vertindavo ieškovės kvalifikaciją vesti šou žaidimus.
- 42.1.3. Atsakovė kuria, filmuoja ir transliuoja internete per tam skirtas interneto svetaines (platformas) azartinius žaidimus, ir tai daro 24 valandas per parą, o šou vedėjos (įskaitant ir ieškovę) turėjo atlikti nuolatinę bei pasikartojančią tą pačią darbinę funkciją – vesti azartinius šou žaidimus, kurie buvo filmuojami ir transliuojami azartinį žaidimų operatoriams. Sutartis buvo aiškiai skirta ne vienkartiniam šou žaidimų sukurimui (pasirodymui), bet tęsinei veiklai, ir šią ieškovė atliko daugiau kaip 3 metus. Nebuvo siekiama kaskart sukurti ir parodyti vis naują šou žaidimą, o buvo vedami vis tie patys azartiniai lošimai (žaidimai), niekada neperduodant „kūrinį“ atsakovei.
- 42.1.4. Iš pasirašytos sutarties nėra aišku, apie kokių konkrečių kūrinių priėmimą šou atlikti (sukurti) yra sutarta. Be to, iš sutarties nėra aiškus ir pats kūrinių perdavimo – priėmimo procesas, t. y. kaip, kokia forma kūrinių turi būti priimami juos atlikti (sukurti). Jokiam dokumente nėra apibrėžti reikalavimai kūriniui, o teisinį teiginį apie unikalumą ar originalumą, nenustatė, koks kūriny turi būti atliktas ir perduotas, nepagrįsti bylos medžiaga. Autorinė sutartis laikoma sudaryta tik tada, kai yra aiškiai apibrėžtas teisių, kurių perdavimas (suteikimas) yra autorinės sutarties dalykas, objektas – kūriny, t. y. kai įmanoma nustatyti, kokio konkretaus kūrinio teisės yra perduodamos ar suteikiamos.
- 42.1.5. Ieškovė, kaip šou vedėja, turėjo paklusti darbdavio nustatyti tvarkai bei vidiniams aktams: sudaromi filmavimo grafikai, nustatytos vidinės privalomos tvarkos, atostogų grafikai, pasyvaus budėjimo namuose grafikai, nustatyta pertraukų trukmė. Ieškovė pati nesprendė jokių su savo veikla susijusių klausimų, pati negalėjo pasirinkti veiklos krypties. Grafikus, budėjimus, žaidimus, jų eiliškumą, rotaciją, varotinius (nevarotinius) žodžius pavaldumo tvarka nustatydavo atsakovė. Atsakovė kontroliavo šou eigą, galėjo bet kada nušalinti vedėją, nutraukti šou. Ieškovė pati nedengė išlaidų, susijusių su darbo funkcijomis, nemokėjo mokesčių ir įmokų, neregistruavo individualios veiklos, galėjo aiški pavaldumo schema. Sutartyje įtvirtintas nekonkuravimo įsipareigojimas.
- 42.1.6. Pagal sutarties 5.2 punktą atsakovė įsipareigojo mokėti autorių atlyginimą – 4,5 Eur arba 5 Eur už vieną šou filmavimo laidą; viena šou filmavimo laida laikomi per 1 valandą nufilmuoti Vedėjo praveisti šou tiražai (žaidimai). Atsakovė nepaneigė, kad konkretūs per pamainą praveistų žaidimų skaičius nebuvo fiksuojamas, jis skirdavosi, nes žaidimų trukmė skirtinga. Tai pati pinigų suma šou vedėjai buvo mokama už 1 valandą, nepriklausomai nuo per tą valandą praveistų žaidimų skaičiaus, žaidimų rūšies, pertraukų skaičiaus ir pan.

42.2. Bylą nagrinėjė teismai netinkamai aiškio ir taikė ieškio senaties termino pradžios momento tęstinio pažeidimo atveju nustatymą reglamentuojančias **CPK** 1.127 straipsnio 5 dalies normas. **CPK** 1.127 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad jeigu pažeidimas yra tęstinis, t. y. jis vyksta kiekvieną dieną (asmuo neatlieka veiksmų, kuriuos privalo atlikti, ar atlieka veiksmus, kurių neturi teisės atlikti, ar nenutaukia kitokio pažeidimo), ieškio senaties terminas ieškiniams dėl veiksmų ar neveikimo, atliktų tą dieną, prasideda tą kiekvieną dieną. Ginčo atveju tęstinio pažeidimo laikytini besitęsiantys atsakovės veiksmai neataikant darbo teisės normų **DK** reguliuojamiems santykiams (**DK** 33 straipsnio 5 dalies pažeidimas) ir šio pažeidimo nenutraukimas, todėl ieškio senaties terminas prasidėjo kiekvieną tą dieną ir 2021 m. rugpjūčio 23 d., kai ieškovė kreipėsi į DGK, nebuvo pasibaigęs. Be to, jeigu ginčo šalis reikalauja taikyti ieškio senatį, teismas, atsižvelgdamas į nustatytas faktines bylos aplinkybes, ieškio senatį reglamentuojančias teisės normas (dėl ieškio senaties trukmės ir eigos pradžios nustatymo, subodymo, pratęsimo, nutraukimo ir atnaujinimo) turi taikyti net tada, kai nėra ieškovo prašymo į atnaujinti **CPK** 1.131 straipsnio 2 dalis). Kita vertus, ieškovės atstovės net dvejose tose posėdžiuose teikė prašymą dėl ieškio senaties termino atnaujinimo, nurodymams konkrečias svarbias priežastis: ieškovė iki sutarties sudarymo nebuvo dirbusi jokių kitų darbų, neturėjo tokių santykių patirties, buvo jauno amžiaus, mokslai universitete buvo sustabdyti; ieškovė buvo materialiai ir drausmine tvarka priklauso nuo atsakovės, atlyginimas buvo vienintelis ieškovės pragyvenimo šaltinis; atsakovė savo veiksmis (sutarties sudarymas; lokalinių aktų taikymas; susirašėjimo tekstas) patvirtindavo egzistuojant darbo teisinius santykius; iki sutarties nutraukimo dienos ieškovė nesuprato, kad jos teisės pažeidžiamos, kad atsakovė kitaip nei ji vertina šalis siejančius faktinius santykius. Be to, ieškovės įsitikinimu, darbuotojo teisės neteisėto atleidimo atveju turi būti ginamos.

42.3. Bylą nagrinėjė teismai, pažeidžiami proceso teisės normas, nepagrįstai atsisakė priimti ieškovės teikiamus (naujus) įrodymus (**CPK** 180, 181, 314 straipsniai), nevyspausikali įvertino byloje esančius duomenis, o apeliacinės instancijos teismas, be to, nepagrįstai susiurau apeliacinės ribas (**CPK** 312 straipsnis), neteisėtai nutatė atsakovei iš ieškovės priteisinto bylinėjimosi išlaidų atlyginimo dydį (**CPK** 98 straipsnis).

42.3.1. Ieškovė, įrodinėdama subordinaaciją tarp šalių, teisinės rūšiniai požymiai apibūdintos funkcijos vykdymą, atlyginimą už tęstinę funkcijos vykdymą, į bylą pateikė ginčo sutartį, vidinius bendrovės aktus (tvarkas), susirašėjimą tarp šalių, reikė prašymus kvesti liudytojus, pas atsakovęėjus analogiškas pareigas, teikė kitos darbuotojos instancijos rašytinį paaiškinimą apie jai žinomas aplinkybes, Kultūros ministerijos išaiškinimą dėl sutarties, tačiau bylą nagrinėjė teismai įrodymus vertino selektyviai. Ieškovė teigia, kad teismai ignoravo įrodymų dalį, patvirtinančią ieškovės pavaldumą atsakovei, rūšiniai požymiai apibūdintos veiklos tęstinį vykdymą virš 3 metų atlyginimą pagal išdarbas valandas, nurodydami, kad tai nulemta bendrovės veiklos pobūdžio, licencijavimo reikalavimų ir nereikia darbo santykių tarp šalių buvimą.

42.3.2. Dalies įrodymų teismai apskritai nepriėmė ir nevertino (pvz., kitų darbuotojų paaiškinimų, Kultūros ministerijos išaiškinimo) (**CPK** 180, 181, 314 straipsniai). Rašytiniai įrodymai – tai dokumentai, dalykinio ir asmeninio susirašėjimo medžiaga, kitokie raštai, kuriuose yra duomenų apie aplinkybes, turinčias reikšmės bylai (**CPK** 197 straipsnis). Ieškovės įsitikinimu, rašytinių G. Č. paaiškinimai atitinka priviųjų rašytinių įrodymų apibūdinimą, todėl nepagrįstai buvo atmesti kaip neleistinas įrodymas. Dėl rašytinių įrodymų, teiktų pirmosios instancijos teismui (darbo grafiko kopijos, rašytinių G. Č. paaiškinimų), teismas paciatavo pirmosios instancijos teismo motyvus, pat neįstaisydamos šio teismo padarytų teisės aiškino ir taikymo klaidų. 2021 m. gruodžio 22 d., po parengiamojo teismo posėdžio, išsišaiškos atsakovės poziciją dėl santykių kvalifikavimo, buvo parengtas ir 2021 m. gruodžio 30 d. pateiktas prašymas Kultūros ministerijai. 2022 m. kovo 18 d. buvo priimtas ir paskelbtas pirmosios instancijos teismo sprendimas byloje. Kultūros ministerija savo atsakymą pateikė tik 2022 m. balandžio 5 d., t. y. po pirmosios instancijos teismo sprendimo priėmimo, todėl ieškovė objektyviai negalėjo pateikti pirmosios instancijos teismui Kultūros ministerijos atsakymo dėl bylai aktualių klausimų (kvalifikavimo, kad sutartis turi darbo santykių požymį ir neatitinka autorinėms sutartims keliamų reikalavimų). Tuo tarpu apeliacinės instancijos teismas atsisakė pridėti šį įrodymą, iš esmės remdamasis vien formaliais pagrindais, kad įrodymas nebuvo pateiktas pirmosios instancijos teismui, nors ieškovė to objektyviai ir negalėjo padaryti.

42.3.3. Ieškovė, nesutikdama su ginčo sutarties nutraukimu, kreipėsi į DGK, vėliau – į teismą su ieškiniu; jame nurodė, kad laiko sutarties nutraukimą neteisėtu ir nepagrįstu (ieškovė iš darbo buvo atleista nenudrodžius jokių jos atleidimo iš darbo priežasčių ir neįmokėjus ieškovei šėtinės išmokos), reikė reikalavimus dėl sutarties nutraukimo pripažinimo neteisėtu ir atitinkamų pasekmių taikymo atsakovei. Pirmosios instancijos teismo parengiamojo posėdžio metu ieškovės atstovė advokatė Ramūnė Šaukuviene nurodė, kad ieškovė nesutinka su sutarties nutraukimu, laiko jį neteisėtu ir nepagrįstu, bylos nagrinėjimo metu ir baigiamosiose kalbose ieškovės atstovės palaikė šį ieškio reikalavimą ir pagrindą. Atsakovės atstovės aiškio suformulavo atskirtiną į šią ieškovės poziciją pagrindą – atsakovės paaiškinimu, sutartis su ieškove nutraukta nesant jos kaltės, atsakovės sprendimu, neįrodinėjamu ieškovės padaryto pažeidimo. Taigi apeliacinės instancijos teismo išaiškinimai, kad ieškovė pirmosios instancijos teisme nenegė sutarties nutraukimo priežasties buvimą, nekėlė reikalavimo dėl sutarties nutraukimo teisėtumo, o atsakovė nepasiskė dėl šio reikalavimo, yra padaryti netinkamai aiškinant ir taikant proceso teisės normas (**CPK** 312 straipsnis), taip pat nevyspausikali nagrinėjant bylą.

42.3.4. Nagrinėjama atveju ieškovės bylose patirtos bylinėjimosi išlaidos apeliacinės instancijos teisme sudarė 1730,30 Eur, o atsakovės – 4522,38 Eur (už atsiliepimą į apeliacinį skundą parengimą). Vadovaujantis Rekomendacijų 8.11 punktu, maksimalus priteistas dydis už atsiliepimą į apeliacinį skundą – 1,3 Lietuvos statistikos departamento skelbiamas užpraėjusio vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio šalies ūkyje (be individualių imonių), t. y. 2183,09 Eur (1,3 x 1679,30 Eur). Tuo tarpu apeliacinės instancijos teismas priteisė atsakovei iš ieškovės net du kartus didesnę sumą – 4522,38 Eur, nurodymams, neva ji nevirsija Rekomendacijose nustatytų dydžių. Toks teismo sprendimas bylinėjimosi išlaidų atlyginimo dydžio klausimu prieštarauja kasacinio teismo praktikai, kad kai advokato atstovavimo išlaidų atlyginimo dydis viršija Rekomendacijų nustatytus maksimalius dydžius, teismas turi spręsti klausimą dėl advokato teisinės pagalbos išlaidų atlyginimo sumažinimo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. gegužės 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 63K-7-30-969/2021).

43. Atsakovė atsiliepimu į kasacinį skundą prašo atmesti kasacinį skundą ir palikti nepakeistą Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. birželio 30 d. nutartį, priteisti iš ieškovės atsakovės naudai jos kasaciniame teisme patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:

43.1. Ieškovės kasacinis skundas yra grindžiamas jos subjektyviu faktinių aplinkybių vertinimu, kai faktinės aplinkybės jau yra nustatytos pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų ir kasacinio teismo iš naujo negali būti nustatomos (**CPK** 353 straipsnio 1 dalis).

43.2. Bylą nagrinėjė teismai pagrįstai nesprendė dėl **DK** 33 straipsnio 5 dalies taikymo, nes ši teisės norma netaikytina ginčo santykiams – ieškovė ir atsakovė buvo teisėtai sudariusios civilinę autorinę sutartį, kurioje aiškiai apibrėžė savo teises ir pareigas. **DK** 33 straipsnio 5 dalies norma yra skirta sureguliuoti tokios situacijos, kai šalis, kurias jau sieja darbo teisiniai santykiai, sudaro civilinio pobūdžio susitarimus dėl **DK** jau sureguliuotų klausimų ir nustato kitokias nei **DK** įtvirtintas taisykles (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. gegužės 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-262-248/2016).

43.3. Bylą nagrinėjė teismai pagrįstai konstatavo, kad ieškovės ir atsakovės sudaryta sutartis yra autorinė, kuriai taikomos **CK** ir Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas (toliau – ATGTĮ) normos, nes šalis sutartimi 1) susitarė dėl vienintelės būtinios sąlygos autorinei sutarčiai sudaryti, t. y. autorių teisių saugomo objekto – audiovizualinio kūrinio – sukurimo; 2) ieškovė įsipareigojo perduoti atsakovei savo kaip autorės (vedėjos) turtes teises; 3) iš anksto apibrėžė, koki rezultata ieškovė turi pateikti atsakovei; 4) ieškovė savarankiškai sprendė, koks bus konkretus interaktyvaus žaidimo (šou) rezultatas. Byloje nėra šalių ginčo dėl to, kad ieškovė sutartimi įsipareigojo perduoti savo kaip autorės (interaktyvaus žaidimo šou kūrėjos ir vedėjos) turtes teises. Tai yra tiesiogiai įtvirtinta sutarties 4.3.1 ir 4.3.2 punktuose. Tai, kad sutartyje šalis neapibrėžė ieškovės sukurti kūrinio perdavimo atsakovei popierinio perdavimo – priėmimo akto būdą, nedaro šalių sudarytos autorinės sutarties negaliojančios, juolab nepadarė šios sutarties darbo sutartimi. Be to, ieškovė aiškiai suprato, kad žaidimą (šou) privalo sukurti kuo kūrbiškesnį ir originalesnį ir kad nuo to priklauso ieškovės autorinis atlyginimas. Tai įrodo paties ieškovės elgesys, kai ji periodiškai teiraudavosi atsakovės dėl savo sukurtų žaidimų (šou) įvertinimo. Visa tai yra būtent civilinės (šiuo atveju autorinės) sutarties skiriamieji požymiai. Viena vertus, akivaizdu, kad dėl atsakovės veiklos specifiskumo ieškovė niekaip negalėjo daryti įtakos: žaidimo šou filmavimo trukmė (žaidimų šou yra transliuojami tiesiogiai visą parą, o atsakovė yra įsipareigojusi užtikrinti filmavimą nepertraukiamą); vizualinė žaidimo šou aplinka; žaidimo scenarijus (kiekvienas žaidimas turi savo taisykles). Kita vertus, ieškovė pati savarankiškai sprendė, kaip šou metu elgis ir kaip pristatys konkretus žaidimo taisykles, kokias frazes vartos, kokią nuotaiką kurs, kokias emocijas rodyt ar skatinti, kaip bendraus su žiūrovais. Atsakovės įsitikinimu, sutarties objektas – ieškovės vedamas kiekvieną kartą vis skirtingas, unikalūs ir originalūs interaktyvūs žaidimas (šou) – yra autorių teisių saugomos objektas, kuris, be to, gali būti prilygtas televizijos laidai, ATGTĮ 4 straipsnio 2 dalyje tiesiogiai įtvirtintai kaip autorių teisių saugomam kūrinui.

43.4. Bylą nagrinėjė teismai tinkamai išsprendė ieškio senaties termino ieškovės pareikštiems reikalavimams taikymo klausimą. Ieškovė 2022 m. vasario 11 d. vykusio teismo posėdžio metu pati patvirtino, kad apie savo tariamą pažeistą teisę faktiškai žinojo visą sutarties vykdymo laikotarpį (nuo pat jos sudarymo). Be to, sutarties galiojimo metu ieškovė buvo (ir šiuo metu yra) Vilniaus universiteto Teisės fakulteto studentė. Taigi, ne tik žinojo, bet ir turėjo žinoti (suprasti), kad sutarties sudarymo bei vykdymo metu jos teisės galbūt yra pažeistos. Tęstinį pažeidimą galima konstatuoti tik tais atvejais, kai asmuo kiekvieną dieną turi pareigą atlikti kokius nors veiksmus arba kiekvieną dieną atlieka veiksmus, kurių neturi teisės atlikti. Šiuo atveju šalis teisėtai ir pagrįstai sudarė sutartį, kurią laikė autorine nuo pat jos sudarymo momento (kad sutartį laikė autorine, patvirtino ir pati ieškovė 2022 m. vasario 11 d. vykusio teismo posėdžio metu). Dėl to šiuo atveju nebuvo pagrindo spręsti apie tęstinį pažeidimą ir ieškio senaties termino pradžiai apskaičiuoti taikyti **CK** 1.127 straipsnio 5 dalį.

43.5. Bylą nagrinėjė teismai nepažeidė įrodymų vertinimo reglamentuojančių proceso teisės normų, todėl pagrįstai ieškovės į bylą pateiktų duomenų (taisyklių, įrodymų apie apmokymus, grafikų) nevertino kaip patvirtinančių tarp šalių buvus pavaldumo santykius, o laikė juos reikalingais šėtiniai dėl atsakovės veiklos specifiskumo. Vien tai, kad teismai byloje pateiktus įrodymus ir faktines aplinkybes vertino nepalankiai ieškovei, nereikia, jog teismai netinkamai atliko įrodymų vertinimą. Priešingai, iš teismų procesinių sprendimų turinio galima aiškiai matyti, kad teismai išanalizavo visus civilinėje byloje esančius įrodymus, dėl jų išsamiai pasiskė.

43.6. Kasaciniame skunde nėra jokių teisiųjų argumentų, kurie pagrįstų, kad apeliacinės instancijos teismas, atsisakydamas priimti ieškovės teikiamus naujus įrodymus, pažeidė **CPK** 314 straipsnį. Priešingai, manytina, kad teismas tinkamai taikė **CPK** 314 straipsnio nuostatas, nes: ieškovė turėjo visas galimybes įrodymus (konkrečiai Kultūros ministerijos atsakymą į ieškovės paklausimą) gauti ir pateikti bylą nagrinėjant pirmosios instancijos teisme; nurodyto įrodymo pateikimo būtinė nekilio bylą nagrinėjant apeliacinės instancijos teisme, nes ieškovė nuo pat pradžios suformulavo savo ieškio reikalavimus ir jų viso bylos nagrinėjimo metu nepildė ir netekslino.

43.7. Apeliacinės instancijos teismas nepažeidė **CPK** 312 straipsnio, nes ieškovė niekada negėnėjo sutarties nutraukimo fakto. Vis dėlto tai niekaip neturi įtakos skundžiamos nutarties teisėtumui, nes teismas nusprendė, kad šalis teisėtai ir pagrįstai sudarė autorinę sutartį, šios ieškovė niekada negėnėjo.

43.8. Apeliacinės instancijos teismas, priteisdamas atsakovei visų jos patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą, jo nemažindamas, tinkamai taikė tiek **CPK** 98 straipsnio, tiek Rekomendacijų nuostatas, nes atsakovė, kaip laimėjusi šalis, turi teisę atgauti faktiškai patirtas bylinėjimosi išlaidas, nes ieškovės tiek ieškiny, tiek apeliacinis skundas yra nepagrįsti. Teismas pagrįstai nusprendė, kad atsakovės faktiškai patirtos bylinėjimosi išlaidos atitinka tiek Rekomendacijose nurodytus dydžius, tiek bylos sudėtingumą, todėl pagrįstai jų atlyginimo nemažino.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl esminių darbo teisiinių santykių požymių

44. Kasacinis teismas, pasisakydamas dėl civilinių ir darbo sutarčių sąveikos, ne kartą yra pabrėžęs, kad darbo sutartis yra viena iš pagrindinių asmens teisės į darbą įgyvendinimo teisiųjų formų, tačiau darbas, kaip tam tikra veikla ar kūrinio procesas, gali būti panaudojamas ir darbo rezultatas gaunamas ne tik darbo, bet ir kitomis teisiųjų santykių formomis, pavyzdžiui, sudarant civilinės teisės reguliuojamas sutartis (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2001 m. sausio 31 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-123/2001; 2002 m. spalio 7 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-1129/2002; 2006 m. birželio 27 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-387/2006).

45. Teisinė darbo sutartis apibrėžtas pateikiama **DK** 32 straipsnyje. Šio straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad darbo sutartis yra darbuotojo ir darbdavio susitarimas, pagal kurį darbuotojas įsipareigoja būdamas pavaldus darbdaviui ir jo naudai atlikti darbo funkciją, o darbdavys įsipareigoja už tai mokėti darbo užmokesį.

46. Darbo sutarties požymiai atskleidžiasi per šios sutarties šalių įsipareigojimus.

47. Pirmasis darbo sutarties požymis – vienos iš sutarties šalių (darbuotojo) įsipareigojimas kitai sutarties šaliai (darbdaviui) atlikti darbą funkciją. Pagal **DK** 34 straipsnio 2 dalį, darbo funkcija gali būti laikomas bet kokių veiksmų,

paslaugų ar veiklos atlikimas, taip pat tam tikros profesijos, specialybės, kvalifikacijos darbas. Darbo sutarties dalykas – rūšiniai, o ne individualiai požymiais apibrėžtas darbas. Susitarimas dėl darbo funkcijos atlikimo reiškia, kad dirbantysis pagal darbo sutartį įsipareigoja atlikti ne konkrečius darbus, susitarima ne dėl konkretaus darbo rezultato pasiekimo, bet dėl tam tikrais rūšiniais požymiais apibrėžtos darbo funkcijos vykdymo. Kadangi darbo sutartimi viena jos šalis (darbuotojas) kitos šalies (darbdavio) yra priimaną į darbą, o ne atlikti konkrečią užduotį, kitaip tariant, vykdyti tam tikrą darbo funkciją, darbo sutarties pagrindu atsirandantiems santykiams yra būdingas tęstinumas.

48. Antrasis darbo sutarties požymis yra darbdavio įsipareigojimas mokėti darbuotojui už darbo funkcijos atlikimą darbo užmokestį. Darbo užmokestis yra suprantamas kaip abiejų šalių susitarimu darbdavio darbuotojui sistemai mokamas atlyginimas už jo atliktą darbą, dėl kurio buvo susitarta darbo sutartyje (Dambrauskienė, G. Civilinių ir darbo sutarčių sąveika. *Jurisprudencija*, 2002, t. 28(20), p. 15). Civilinės teisės reguliuojamų sutarčių pagrindu susiklostančių santykių atveju sutarties vykdytojas taip pat gauna tam tikrą atlygį (atlyginimą), todėl, ir be kita ko, kiek tai siejasi su pirmuoju požymiu, reikšmingas yra mokamo atlygio (atlyginimo) pobūdis, t. y. ar mokama periodiškai (sistemiškai), ar už konkrečią atliktą darbą. Darbo teisiniams santykiams paprastai būdinga tai, kad darbo užmokestis mokamas periodiškai, ir tas mokėjimas yra tęstinio pobūdžio, todėl dažniausiai darbo užmokesčio mokėjimas yra susijęs su tam tikru laiko tarpu (pvz., kas mėnesį, kas savaitę ar pan.). Tuo tarpu atliekant konkrečią užduotį civilinės sutarties pagrindu paprastai sumokama tinkamai įvykdžius sutartį ir priėmus galutinį darbo rezultatą.
49. Trečiasis darbo sutarties požymis yra darbuotojo pavaldumas darbdaviui atliekant darbo funkciją. Pavaldumas darbdaviui reiškia darbo funkcijos atlikimą, kai darbdavys turi teisę kontroliuoti ar vadovauti tiek visam darbo procesui, tiek ir jo daliai, o darbuotojas paklūsta darbdavio nurodymams ar darbovietėje galiojančiai tvarkai (**DK 32 straipsnio** 2 dalis). Šis požymis taip pat leidžia atskirti darbo santykį nuo kitų panašių, visų pirma civilinių sutarčių pagrindu susiklostančių, santykių, kuriuose įsipareigojama atlikti darbą mainais į atlyginimą, tačiau tai daroma savarankiškai, be kitos šalies teisės vienvaldiškai reguliuoti darbo atlikimo procesą. Darbuotojo pavaldumas darbo santykyje reiškia darbdavio teisę vienašališkai, bet nepažeidžiant sutarties ir imperatyviųjų viešosios teisės reikalavimų, duoti nurodymus ar nustatyti taisykles, pagal kurias atliekamas darbas (Davulis, T. *Lietuvos Respublikos darbo kodekso komentaras*. Vilnius: VĮ Registrų centras, 2018, p. 132). Paminėtina, kad būtent darbo santykiams būdingas pavaldumas reiškia, jog darbo funkcijų atlikimas yra neatskiriamas nuo darbdavio kontrolės ir teisėtų jo nurodymų vykdymo – šiuo atveju nepakanka vien tam tikro tarp šalių susiklosčiusio pavaldumo, nulemta vykdomos veiklos specifikos, ar nustatyto atsiskaitymo už veiklos rezultatus, nes atsiskaitymas už atliktą darbą nėra būdingas išskirtinai darbo santykiams, jis nėra neprastas ir civilinėms sutartims (pavyzdžiui, atlyginimų paslaugų teikimo, rangos, pavedimo ir kt.) reguliuojamų santykių susiklostymo atvejis.
50. Taigi faktą dėl darbo teisingų santykių tarp šalių buvimą atskleidžia tokie nustatyti objektyvūs požymiai: tarp šalių yra susitarimas; jo pagrindu vykdoma tam tikra rūšinėmis požymiais apibrėžta darbo funkcija (dirbamas tam tikros profesijos, specialybės, kvalifikacijos darbas arba einamas tam tikros pareigos); viena iš šalių dirba paklūsdama kitos šalies nustatytai darbo tvarkai; dirbama atlyginimui. Minėta, kad įstatymuose nedraudžiama asmeniui savo darbą panaudoti sudarant civilinės teisės reguliuojamas sutartis, užsiimti savarankiškai veikla, kuria versdamasis jis siekia gauti pajamų ar kitokios ekonominės naudos. Dėl to **DK 32** straipsnyje įtvirtinti *esminiai būtinieji* darbo santykių požymiai reikšmingi tuo, kad leidžia šiuos santykius atiboti nuo panašių santykių, susiklostančių civilinės teisės reguliuojamų sutarčių (pvz., rangos, paslaugų, autorių teisių ir kt.) pagrindu, o nesant šių požymių leidžia vertinti, kad susiklosčiusių santykių reglamentuoja kitų teisės šakų (pvz., civilinės) teisės normos ir dėl to tokia veikla nėra kvalifikuojama kaip darbo teisiniai santykiai. Iš tikrųjų kai kurie darbo santykių ir civilinės teisės reguliuojamų sutarčių pagrindu atsirandančių santykių elementai gali būti iš esmės panašūs (pvz., tai, jog vykdoma veikla apripiama tam tikromis priemonėmis ar dengiamas tam tikros išlaidos, užsakovas atlieka tam tikrą vykdomos veiklos kontrolę ar daro įtaką darbų eigai ir pan.), todėl darbo santykiai negali būti konstatuoti nenustačius visų esminių darbo santykių požymių. Iškilus klausimą, ar kontrahentų santykiai faktiškai atitinka darbo santykių požymius, reikia spręsti remiantis *visais* objektyviais **DK 32** straipsnyje nustatytais darbo santykių apibūdinančiais kriterijais, įsąnagrinėjant ir įvertinant visas aplinkybes, šalių susitarime nustatytas teises ir prišimtus įsipareigojimus, išsiaiškinant, dėl ko šalys iš tikrųjų buvo susitarusios ir kaip vykdė susitarimą, o ne vien tik atsivėlgę į sutarties pavadinimą ar rentis tuo, kaip viena ar kita šalis subjektyviai vertina tarpusavio santykius. Būtinyje atsivėlgę į aplinkybių, su kuriomis siejami darbo teisių santykių požymiai, visetą ir iš jų visumos spręsti, ar konkrečios veiklos vykdymo (konkreto darbo atlikimo) sąlygos suteikia pagrindą konstatuoti realų darbo sutarties požymių egzistavimą.
51. Taigi, viena vertus, darbo santykiai susiklosto šalims sudarius darbo sutartį – nuo darbo sutarties sudarymo (susitarimo dėl būtinųjų darbo sutarties sąlygų) momento šalims tenka atitinkamai darbdavio ir darbuotojo teisinis statusas, o jų pagal šią sutartį atsiradusiems santykiams taikomos darbo teisės normos, kita vertus, aplinkybė, kad šalys yra sudariusios civilinės teisės reguliuojama sutartimi įvardytą sutartį, savaime nereiškia, kad iš šios sutarties kylančys šalių santykiai negali būti pripažinti darbo santykiais. Patį sutarties teisinį kvalifikavimą kaip civilinės ar darbo sutarties lemia jos turinys, t. y. joje išdėstytų sąlygų visuma, iš kurios galima spręsti apie sutarties teisinį kvalifikavimą – kaip pagal sutarties sąlygas šalys akivaizdžiai sukuria darbo teisinius santykius, tokia sutartis (kad ir kaip ji būtų įvardyta) gali būti kvalifikuojama kaip prilygstanti darbo sutarčiai, o jos pagrindu atsiradę santykiai – darbo teisiniai santykiai.
52. Nagrinėjamas bylos kontekste, be kita ko, paminėtina ir tai, kad, nepaisant to, jog autorius (ar atlikėjo) teisinis statusas ir su juo susijusias teisės reglamentuoja specialus teisės aktas (ATGTĮ), tačiau tiek autorius, tiek atlikėjas ir daugelio kitų profesijų atstovai, turi teisę sudaryti tiek darbo (vadovaudamasis **DK** nuostatomis), tiek civilinės teisės reguliuojamą (pvz., autorių ar intelektinių paslaugų teikimo) sutartį (vadovaudamasis ATGTĮ ar atitinkamomis **CK** nuostatomis). Kitus ginčui dėl šalis siejančių teisių santykių pobūdžio, jų kvalifikavimą turėtų lemti ne vienos iš šalių turimas autorius ar atlikėjo (ar bet kurios kitos profesijos atstovo) teisinis statusas, o realiai tarp šalių susiklosčiusių teisių santykių faktinis pobūdis, įvertintas pagal bendrąsias darbo sutarties atribojimo nuo civilinės teisės reguliuojamų sutarčių taisykles.

Dėl DK 33 straipsnio 5 dalies taikymo

53. Pažymėtina, jog ieškovė kasaciniame skunde iš esmės nekelia klausimo, kad būtų nagrinėję teismai, atlikę byloje nustatytų faktinių aplinkybių, susijusių su tarp šalių faktiškai susiklosčiusių santykių turiniu, vertinimą, nenustatinėjo, ar jie atitinka pirmiau aptartus objektyviusius darbo teisių santykių atskyrimo nuo civilinių teisių santykių kriterijus, ir dėl to nepagrįstai tarp šalių susiklosčiusius santykius kvalifikavo kaip civilinius, o ne darbo teisinius santykius.
54. Ieškovė nesutinka su būtų nagrinėjusių teismų išvada dėl šalis ginčo sutarties pagrindu siejusių teisių santykių pobūdžio tuo pagrindu, kad teismai, darydami šią išvadą, nepagrįstai netaikė **DK 33 straipsnio** 5 dalies nuostatų.
55. **DK 33** straipsnio („Darbo sutarties turinys“) 5 dalyje nustatyta, kad šalys negali sudaryti civilinio pobūdžio susitarimų dėl šiame kodekse nustatytų teisių ir pareigų įgyvendinimo; tokioms susitarimams taikomos darbo teisės normos.
56. Ieškovė šias **DK** nuostatas aiškina kaip draudžiančias sudaryti civilinę sutartį darbo teisiniams santykiams įforminti; nurodo, kad **DK** reglamentuoja darbinės (tęstinės) funkcijos vykdymą, budėjiną namuose, darbą naktį, kasmetines atostogas, apmokamą funkcijai atlikti, nekonkuravimo ir konfidencialumo sąlygas, kvalifikacijos vertinimą, darbą pagal grafiką ir grafikų sudarymą, pertraukų laiką, kiekį, paklūsimą darbdavio lojalitatinis aktams ir administracijos duodamiems nurodymams, apmokėjamą pagal faktiškai dirbtą laiką, todėl šiuo santykių šalys, priešingai nei išaiškino bylą nagrinėję teismai, negalėjo įteisinti civiline sutartimi, nes **DK 33 straipsnio** 5 dalyje nurodyta, jog tokiems susitarimams taikomos darbo teisės normos. Ieškovė laikė, kad ginčo atveju šalių sudaryta autorinė sutartis vienareikšmiškai yra susitarimas dėl **DK** nustatytų teisių ir pareigų įgyvendinimo, todėl šalių santykiams, vadovaujantis aptariama **DK 33** straipsnio 5 dalimi, taikytinos darbo teisės normos.
57. Teisėjų kolegija šiuos kasacinio skundo argumentus pripažįsta teisėškai nepagrįstais.
58. Pirmą, bylą nagrinėję teismai nei pripažino, kad ginčo autorinė sutartis yra susitarimas dėl **DK** nustatytų teisių ir pareigų įgyvendinimo, nei išaiškino, kad šalys susiklosčiusius teisinius santykius (ieškovės subjektyviai suvokiamas kaip darbo) teisingai civiline sutartimi. Priešingai, bylą nagrinėję teismai vienodai nusprendė, kad pagal ginčo sutarties sąlygas šalių apskritai nesiejo darbo teisiniai santykiai: sutartimi nesitarta dėl tam tikros profesijos, specialybės ar kvalifikacijos darbo arba pareigų eismo (t. y. iš sutarties nuostatų negalima daryti išvados, jog šalys buvo susitarusios, kad ieškovė vykdys tam tikrą rūšiniais požymiais apibrėžtą darbo funkciją), šalių nesaistė pavaldumo santykiai, ieškovė buvo laisva spręsti, kaip konkrečiai ji veda šio žaidimą, ieškovė nebuvo taikoma pas atsakovę nustatyta ir jos darbuotojams taikytą darbo tvarka, darbo laikas, nebuvo mokėtas fiksuotas, pastovus darbo užmokestis.
59. Antra, šalys tarpusavio teises ir pareigas neretai nustato ne tik darbo sutarties, jos prieduose ar kituose susitarimuose prie darbo sutarties, bet tam tikrus klausimus sprendžia filiozofinio pobūdžio susitarimais, pavyzdžiui, civilinėmis sutartimis dėl konfidencialumo, nekonkuravimo, darbdavio turėtų darbuotojo mokyjimo ar kvalifikacijos tobulinimo išlaidų atlyginimo sąlygų ar darbuotojų priklausancio turto (pvz., automobilio) naudojimo darbo reikmėms. Pagal bendrąjį taisyklę tarp darbuotojo ir darbdavio galimi civilinio pobūdžio susitarimai (pvz., darbdavys ir darbuotojas gali būti gyvenantys kartu būsto nuomos darbuotojo, paskolos darbuotojui, darbuotojo sveikatos ar persių darbdavio, darbdavio produkcijos įsigijimo, darbuotojo automobilio ar kito instrumentu nuomos ir pan. sandoriniai šaltiniai), tačiau jeigu jų sąlygos tam tikru klausimu sureguliuotos darbo teisės normomis, remiantis aptariama **DK 33** straipsnio 5 dalimi, šalims draudžiama sudaryti civilinio pobūdžio susitarimus, nustatantys kitokias nei Darbo kodekso ar darbo sutarčių ar darbo teisės normų taisykles. Tai reiškia, kad net ir sudarus civilinio pobūdžio susitarimą dėl **DK** šalių nustatytų teisių ir pareigų įgyvendinimo, pvz., nekonkuravimo (pagal **DK 33** straipsnio 3 dalį šie susitarimai darbuotojui papildo darbuotojo darbo sutarties sąlygas), ar mokymosi išlaidų atlyginimo (šis klausimas aptartas **DK 37** straipsnyje), tokio susitarimo sudarymas, jeigu joms būtų pabloginama darbuotojo padėtis, pažeidžiant su nustatyta **DK** negalėtų būti taikomos – tokiams susitarimams vis tiek būtų taikomos darbo teisės normos. Taigi **DK 33 straipsnio** 5 dalyje įtvirtintas reglamentavimas yra skirtas sureguliuoti tokioms situacijoms, kai šalys, kurias jau sieja darbo teisiniai santykiai, sudaro civilinio pobūdžio susitarimus dėl **DK** jau sureguliuotų klausimų ir jame nustato kitokias (darbuotojo teising padėties bloginančias) nei **DK** įtvirtintas taisykles, nebent tai būtų padaryta **DK 33** straipsnio 4 dalyje nurodytais pagrindais. **DK 33** straipsnio 5 dalyje yra įtvirtintas ribojamas šalims (daro teisinio santykio dalyviams) sudaryti civilinio pobūdžio susitarimus dėl jas (jų) siejančių darbo sutarties vykdymo ar kitų darbo teisių ir pareigų įgyvendinimo, tačiau ne apskritai draudimas sudaryti civilinę sutartį darbo teisiniams santykiams įforminti. Ieškovė teisingai pažymi, kad civilinio pobūdžio susitarimas darbo teisiniams santykiams įforminti nėra leistinas, tačiau taip yra ne dėl **DK 33 straipsnio** 5 dalyje įtvirtinto ribojimo. Nustačius, kad šalys siejančios santykiai atitinka visus pirmiau aptartus **DK 32** straipsnyje nustatytus esminius darbo sutarties požymius, šie santykiai kaip darbu teisiniai santykiai ir jems būtų taikomos darbo teisės normos būtent dėl šios atitikties, o ne dėl **DK 33** straipsnio 5 dalyje įtvirtinto reguliavimo. Taigi, kaip teisingai nurodo atsakovė atsiliepime į kasacinį skundą, **DK 33 straipsnio** 5 dale šiuo atveju neaktuali nagrinėjama byla, todėl bylą nagrinėję teismai pagrįstai nusprendė dėl jos nuostatų taikymo.
60. Esminis bylos klausimas, kurį kasacinio skundo argumentais (šios nutarties 42.1 punktą) iš esmės kelia ieškovė ir nuo kurio priklausė jos pareikštų reikalavimų pagrįstumas, – ar ginčo šalių teisiniai santykiai, kaip darbu teisiniai, sudaryti pagal ginčo sutartį, faktiškai atitiko darbo teisiniams santykiams būdingus požymius, kitaip tariant, ar darbo teisiniai santykiai šiuo atveju buvo įforminti civilinės teisės reguliuojama sutartimi.

Dėl tarp šalių susiklosčiusių faktinių santykių teisinio kvalifikavimo

61. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad kai kyla šalių ginčas dėl konkrečios sutarties turinio, jos sąlygų, sutartis turi būti aiškina nustatant tikruosius sutarties dalyvių ketinimus, atsivėlgiant į sutarties sąlygų tarpusavio ryšį, sutarties esmę, tikslą, jos sudarymo aplinkybes, ir šalių derybų dėl sutarties sudarymo, šalių elgesio po sutarties sudarymo ir kitas konkrečią atvejį reikšmingas aplinkybes. Sutarties sąlygos turi būti aiškinamos taip, kad aiškinimo rezultatas nereikštų nesąžiningumo vienos iš šalių atžvilgiu. Aiškinant sutartį, būtinyje vadovautis ir **CK 1.5** straipsnyje įtvirtintais bendraisiais teisės principais. Tačiau sutarties šalių subjektyviai ketinimus nustatant sutarties turinį galima vadovautis tik jeigu abi šalys sutaria dėl sutarties teksto prasmės. Šalių tikrųjų ketinimų nustatymas yra praktiškai neįmanomas, kai tarp šalių yra ginčas dėl tikrosios sutarties teksto prasmės ir kai šalys skirtingai interpretuoja sutarties tekstą, tokioms atvejais taikytinas objektyvusis sutarties aiškinimo metodas – jeigu šalių tikrųjų ketinimų negalima nustatyti, tai sutartis turi būti aiškina atsivėlgiant į tai, kokią prasmę jai tokioms pat aplinkybėmis būtų suteikę analogiški šalims pratinę asmenys, t. y. taikoma sisteminė-lingvistinė sutarties teksto analizė (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. gruodžio 10 d. nutarties civilinėje byloje **Nr. e3K-3-365-403/2019** 27, 28 punktus).
62. Nagrinėjamo ginčo atveju šalys skirtingai jau sudarytos autorinės sutarties tikruosius tikslus ir teksto prasmę. Anot ieškovės, sutartis atitinka visus darbo sutarties požymius (ja tarsi dėl darbo funkcijos – žaidimų (šou) vedimo – vykdymo, o ne darbo rezultato; ieškovė, vesdama žaidimą (šou), vykdė atsakovės nurodymus dėl konkrečių žodžių sąlygų (nesakymo), veiksmų atlikimo (neatlikimo), taip pat turėjo paklusti atsakovei nustatytai tvarkai (filnavimui, budėjimo namuose, atostogų grafikams, pertraukų trukmei) ir vidaus aktams; tai pati pinigų suma ieškovei buvo mokama nepriklausomai nuo per valandą praverstų žaidimų skaičiaus), todėl sutarties (per)kvalifikuojama į darbo sutartį. Pasak atsakovės, tarp jos ir ieškovės buvo sudarytas civilinio pobūdžio susitarimas, pagal kurį atsakovė siekė gauti šios sutarties 1.2, 2.8 punktuose nurodytą darbo rezultatą – ieškovės su originaliu ir kūrėbiškai praverstą žaidimą (šou), todėl ieškovė savarankiškai sprendėdavo, koks bus konkretus jos vedamas žaidimas; autorinis atlyginimas ieškovei buvo mokamas už vieną sukurto interaktyviojo žaidimo laidą (per vieną valandą nulimtuosius ieškovės praverstus žaidimus (šou)) ir priklausė nuo to, kaip unikaliai bei kūrybiškai ieškovė juos praveddavo.
63. Esant tokiam prieštaravimui sutarties sudarymo tikslu aiškinimui, reikšmingas vykdant šią sutartį tarp ieškovės ir atsakovės faktiškai susiklosčiusių santykių įvertinimas, primenęje teikiant šiuo santykių turinui, taip pat iš analogiškai protingo asmens perspektyvos analizuojant pačioje sutartyje įtvirtintas sąlygas. Būtent patį dėl sudarant sutartį buvusios ginčo šalių valios, sutarties tikslų ir turinio sprendė šią bylą nagrinėję teismai, todėl teisėjų kolegija, įvertinusi ieškovės kasaciniam skunde išdėstytus argumentus (jais, minėta, nesirėmiam aplinkybė, kad teismai nevertino ginčo sutarties ir faktinių šalių santykių pagal bendrąsias darbo sutarties atribojimo nuo civilinės teisės reguliuojamų sutarčių taisykles, o tik, klaidingai pasitelkiant **DK 33 straipsnio** 5 dalies nuostatas, subjektyviai samprotavimą dėl ginčo sutarties kaip susitarimo, sukurto tarp šalių faktinius darbo santykius) ir, be kita ko, nenustačius įrodymų tyrimą ir vertinimą reglamentuojančių teisės normų (**CPK** 183, 185 straipsniai) pažėdimo, neturi pagrindo kitaip vertinti teismų nustatytas šios bylos aplinkybes ir padaryti kitokias išvadas dėl ginčo sutarties teisinio kvalifikavimo, nei jas padarė šią bylą nagrinėję teismai.
64. Nagrinėjamoje byloje teismai vertino ginčo autorinėje sutartyje išdėstytų sąlygų visumą bei faktinius šalių santykius ir pagrįstai nusprendė, kad byloje surinkti įrodymai neduoda pagrindo pripažinti, jog ginčo sutartimi iš esmės buvo susitarta dėl rūšiniais požymiais apibrėžtos darbo funkcijos vykdymo. Kasacinio skundo argumentai tokios teismų padarytos išvados nepaneigia ir neigalima padaryti kitokios išvados. Jau vien dėl šios priežasties nėra pagrindo pripažinti, kad tarp šalių realiai egzistavo darbo teisiniai santykiai, patenkantys į darbo teisės reguliavimo sritį. Nors ieškovės veikla pasižymėjo tam tikru procesiškumu – pasikartojančiu azartinį žaidimų (šou) vedimu, tačiau šis kiekvieną kartą turėjo būti (ir būdavo) vis kitokia ieškovės (jos naudojamų išraiškos elementų pagalba) sukuriamą situaciją, taigi ginčo šalių teisiniose santykiuose vyravo ne funkcijos atlikimas, o konkretus (kūrybinio) rezultato siekimas. Tai leidžia daryti išvadą, kad ieškovė, veikdama pagal sutartį, neatliko darbinį funkcijų (**DK 34** straipsnio 2 dalis), kaip jos aptartos šios nutarties 47 punkte.
65. Minėta, kad darbo teisiniai santykiai pasižymi tuo, jog darbo užmokesčio ir kitų su darbo santykiais susijusių su juo mokėjimų būdingas reguliarumas. Ieškovė kasaciniame skunde nurodo, kad tai pati pinigų suma jau buvo mokama nepriklausomai nuo per valandą praverstų žaidimų skaičiaus. Teisėjų kolegija pažymi, kad nors dėl mokėjimo gana ilgą laiką buvo tam tikras sutarties 5.2 punkte aptarto autorinio atlyginimo mokėjimo periodikumas, tačiau 1) byloje teismų neginčijami nustatyta, kad atlyginimas ieškovei buvo mokamas už kiekvieną šou filmavimo laidą, šia laidą laikant per vieną valandą nulimtuosius ieškovės praverstus žaidimus (šou); 2) bylos duomenys patvirtina, kad atsakovė visą sutarties vykdymo laikotarpį nemokėjo ieškovei fiksuoto, t. y. pastovaus ir nekeitinamo, darbo užmokesčio už nuolatini darbo atlikimo procesą, kaip būtų darbo teisių santykių susiklostymo atveju; darbo užmokeskis tokiu atveju būtų mokėtas nepriklausomai nuo to, ar ieškovė filmavosi žaidime (šou), t. y. už visą laiką, praleistą atliekant tam tikras funkcijas; tuo tarpu ieškovė gaudavo nepastovų autorių atlyginimą, kurio dydis priklausė tiek nuo to, kiek kartų per mėnesį ieškovė norėdavo (galėdavo) nulimtuosius žaidimų (šou), tiek nuo to, kokią pagal sutartį vykdytos veiklos rezultata ji pasiekdavo – kaip kūrybiškai ir originaliai praveddavo žaidimą (šou). Ieškovė šiuo aplinkybių neneigė ir neginčijo, jas patvirtina tiek jos pačios kartu su ieškiniu teikti įrodymai, pagrindžiantys jos gauto autorinio atlyginimo dydį, iš kurio matyti, kad jis iš esmės nebuvo pastovus (fiksuotas) (taigi nevertinamas kaip darbo užmokeskis), pavyzdžiui, 2021 m. vasario 4 d. ieškovė buvo šmokėtas 622.50 Eur, 2021 m. liepos 5 d. – 808 Eur, 2020 m. rugėjo 4 d. – 1245 Eur, 2021 m. gegužės 5 d. – 912.50 Eur dydžio atlyginimas, tiek atsakovės ir būtų pateikti duomenys, susiję su pačios ieškovės elgesiu teiraujantis dėl konkrečių žaidimų (šou) vedimo įvertinimo, t. y. galutinio darbo rezultato (pasiekimo), kurį priėmus, kaip minėta (šios nutarties 48 punktą), paprastai sumokamas atlyginimas atliekant konkrečią užduotį civilinės sutarties pagrindu.
66. Atsivėlgiant į tai, darytina išvada, kad šią bylą nagrinėjusiems teismams nebuvo jokio faktinio ir teisinio pagrindo pripažinti, kad šalys, sudarydamos ginčo sutartį, susitarė ir ieškovė faktiškai vykdė tęstiną darbo funkciją, už kurios atlikimą gaudavo pastovų darbo užmokestį.

67. Taip pat minėta, kad vienas iš civilinių ir darbo teisiųjų santykių skiriamųjų požymių yra teisinė priklausomybė arba pavaldumas, atliekamos veiklos nesavarankiškumas, akcentuojant tai, jog darbo teisės normų reguliuojami santykiai pasižymi tuo, kad darbuotojas privalo laikytis darbovietėje nustatytos tvarkos (darbo laiko, darbo drausmės, darbo atlikimo kokybės reikalavimų), vykdyti privalomus darbdavio nurodymus, veikti darbdavio rizika bei jo kontroliuojamas. Pasak teismų, pagal sutartį ji vykdyt atsakovės nurodymus. Išanalizavus sutarties sąlygas, matyti, kad šalys susitarė, kokią veiklą vykdys ieškovė (sutarties 1.2, 2.8 punktai), kad ją vykdydama ji atsižvelgys į tam tikrus atsakovės nurodymus, susijusius su filmavimo metu sakomu tekstu, atliekamais veiksmais, naudojamomis išraiškos priemonėmis, išvaidai keliamais reikalavimais (sutarties 3.10, 3.12, 4.3.4-4.3.6, 4.3.10 punktai), tačiau, teisejų kolegijos vertinimu, šios sutarties nuostatos nerėškia, jog visa ieškovės veikla priklauso būti vykdoma pagal atsakovės nurodymus. Esminiu momentu (nuo kurių, atsižvelgiant į atsakovės vykdomos veiklos ir ieškovės pagal sutartį prisiimto įsipareigojimo (vesti šou) specifiką, priklausė ieškovės atliekamos veiklos (darbo) rezultatas), t. y. kaip konkrečiai (kokiais būdais, priemonėmis ir metodais) kiekvienam atveju šis žaidimas (šou) bus pravestas tam, kad būtų gautos atsakovės siekiamos (ir ieškovės sukuriamas) rezultatas, šalys nedėrino. Atsakovė viso bylos nagrinėjimo metu nuosekliai pabrėžė (ir ieškovė to kasacinio skundo argumentais iš esmės nenuginėjo), kad jai buvo svarbus ieškovės žaidimo (šou) vedimo originalumas, unikalumas, ieškovės vykdytą veiklą būtent į tokį rezultatą ir buvo orientuota. Dėl to, priešingai nei teigiama kasaciniame skunde, ieškovė, kiek tai buvo susiję su kiekvienu konkrečiu jos vedamu žaidimu (šou) ir sakomo teksto išraiškos būdais, galėjo pati pasirinkti veiklos kryptį, taigi turėjo diskreciją dėl veiklos pagal sutartį vykdymo – ji buvo atsakinga atsakovei už konkrečių kiekvieno pravesto žaidimo (šou) rezultatą, kurį pasiekdavo savo jėgomis, savo rizika, savo nuožūra parinkdama atitinkamus veiksmų atlikimo būdus, tinkamas emocijas ir kitas sakomo teksto išraiškos priemones vis kitokiai, unikalėsnėi, situacijai vedamo žaidimo (šou) metu sukurti.
68. Ieškovės argumentai dėl filmavimų (taigi ir žaidimų vedimo) atsakovės patalpose ir kitų suteikiamų priemonių, sudaromų filmavimo, atostogų, būdėjimo namuose grafika, supažindinimo su tam tikromis tvarkomis taip pat nerodo ieškovės savarankiškumo ribojimo ar pavaldumo, pakiskimo atsakovės vidaus tvarkai, nes, vykdydamas sutartinius įsipareigojimus, šalys privalo bendradarbiauti, pagal poreikį keistis tam tikra informacija, perprasti ir atsižvelgti į vykdomos veiklos ypatumus, todėl yra laisvos pasirinkti būdus, kaip tai įgyvendinti. Tuo tarpu sutarties nenustatyta, kad ieškovė, kaip darbuotoja, privalo būti darbo vietoje (kaip darbuotoja) ar dirbti tam tikroms konkrečioms valandoms. Nors sutartyje nurodytas šou filmavimo darbo grafiko parengimas dviejų savaitių laikotarpiui, tačiau tai taip pat nėra rodymas, patvirtinantis darbo teisiųjų santykių tarp šalių egzistavimą. Sutartyje aptarti įsipareigojimai, susiję su žaidimų (šou) filmavimo grafiku sudarymu, jų privalomumų vedėjams, skirti tinkamam atsakovės veiklos vykdymui – nenutrūkstamam (24 valandas per parą) azartinį žaidimų kūrinių, filmavimų ir transliavimų internete per tam skirtas interneto svetaines (platformas) užtikrinoti, tačiau pagal sutarties nuostatas vedėjų turėjo teisę nesutikti su parengtu filmavimo grafiku ir jį tikslinti, o atsakovė įsipareigojo, sudarydama šou filmavimo grafikus, stengtis atsižvelgti į vedėjų prašymus apie negalimą filmuoti (sutarties 3.5, 3.6 punktai), be to, byloje teismų negiginami nustatyti, kad ieškovė turėjo pakankamai laisvės pati, atsižvelgdama į asmeninius (susijusius su studijomis universitete ir kt.) poreikius, spresti, kuriomis dienomis ir panašiomis bei kiek kartų ji ves atsakovės nenutrūkstamai filmuojamus žaidimus (šou), taigi ieškovė savo nuožūra naudojo darbo laiko.
69. Nors ieškovė prieš pradėdama vesti šou buvo detaliai apmokytą, supažindintą su konkrečiu žaidimu. Naudojimosi vardinėmis kortelėmis taisyklėmis, taip pat su Taisyklėmis studijose (ieškovės įvardijamomis atsakovės lokaliniais aktais, vidaus tvarkomis), jai buvo nurodyta, kokie konkretūs žodžiai gali ir kokie negali būti sakomi žaidimų metu, ji, kaip žaidimo (šou) vedėja, būdavo apripiama tam tikrais veiksmais pagal sutartį vykdyti reikalingais rekvizitais (vizualine žaidimo (šou) aplinka), tačiau tai yra su atsakovės veiklos specifika susijusios prievoles (imperatyvios pareigos), išpaukiančios iš to, kad atsakovės veikla yra vykdoma nenutrūkstamai 24 valandas per parą, be to, yra licencijuojama, prižiūrima Valstybinės lošimų priežiūros tarnybos, teisiškai reglamentuojama specialiuju teisės aktų reikalavimu. Šie reikalavimai yra susiję išimtinai su interaktyviuo žaidimo šou filmavimu, transliavimu bei informacijos apsaugos užtikrinimu tam, kad visas šou vyktų saugiai, sklandžiai ir teisėtai, jų įvykdymas privalomas tam, kad atsakovė galėtų šią licencijuojama veiklą užsiimti, ir iš esmės nepriklauso nuo to, ar šalys dėl to atskirai susitaria. Tuo tarpu byloje teismų nustatyta, kad su byloje esančiomis Darbo tvarkos taisyklėmis, kurios taikomos pas atsakovę pagal darbo sutartis dirbantiems darbuotojams, ieškovė nebuvo pasirašytina supažindinta, to ji iš esmės ir neginjo.
70. Be to, nors ieškovė ir teigia, kad atsakovė kas pusę metų egzaminuodavo ir vertindavo ieškovės kvalifikaciją vesti šou žaidimus, iš bylos duomenų matyti, kad jos atliktą veiklą buvo vertinta tik pagal pasiektą rezultatą, t. y. jos veikla buvo vertinama ne pagal tai, ar ji buvo darbo vietoje, ar formaliai atliko žaidimo (šou) vedėjos funkcijas, bet pagal tai, kaip originaliai ir kūrybiškai (skirtingai kalbėdama, naudodama skirtingus judesius, mimikos elementus) jį pristatydavo kiekvieno konkretaus žaidimo (šou) taisyklės žiūrovams, kokią skirtingą situaciją kiekvieno filmavimo metu sukurdavo, siekdama paskatinti žiūrovus dalyvauti žaidimuose. Taigi ieškovės, kaip žaidimų (šou) vedėjos, atžvilgiu nebuvo nustatytas būtent darbo santykiams būdingas jos veiklos kontrolės mechanizmas (šios nutarties 49 punktas), o tai ir skiria ginčo teisinius santykius nuo darbo teisiųjų santykių.
71. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, pripažintina, kad byla nagrinėjė teismai pagrįstai nenustatė, jog tarp šalių būtų susiklostę pavaldumui (subordinacija) grįsti santykiai.
72. Tai, kad ieškovė pati nedengė išlaidų, susijusių su sutarties vykdymu, nemokėjo mokesčių ir įmokų, neregistruavo individualios veiklos, nėra pakankamas pagrindas paneigti tarp šalių susiklosčiusius civilinius teisinius santykius. Be to, nepaisant to, kad, kaip minėta, sutarties teisinį kvalifikavimą kaip civilinės ar darbo lemia, be kita ko, jos turinys, t. y. joje išdėstyti sąlygų visuma, iš kurios galima spresti apie sutarties teisinį kvalifikavimą, ieškovė iš esmės selektyviai vertino ginčo sutarties sąlygas ir su jos įvykdymu susijusias aplinkybes – akcentavo tik, jos nuomone, darbo teisiųjų santykių požymių atitinkančius aspektus ir visiškai ignoravo kitus reikšmingus veiksnius, kurie nebuvo būdingi darbo teisiniams santykiams, kaip antai, atsakovės nurodytą aplinkybę dėl sutarties aptarto turinį perdavimo (sutarties 4.2.1, 4.3.1, 4.3.2 punktai), taip pat sutarties nuostatas dėl šalių atsakomybės, sutarties galiojimo ir nutraukimo, jos vykdymo esant nenugalimos jėgos aplinkybėms ir t. kt. Atkreiptas dėmesys ir į tai, kad klausimą dėl ginčo sutarties pripažinimo darbo sutartimi ieškovė pradėjo kelti tik po daugiau kaip 3,5 metų nuo sutarties sudarymo, po to, kai ši buvo su ja nutraukta. Tai rodo, kad ieškovė iš esmės neturėjo intereso traktuoti, jog iš tikrųjų ji buvo įdarbinta pas atsakovę pagal sutartį nurodytas sąlygas, ir kreipėsi į DGK bei teismą šiuo klausimu tik nutrikus jos santykiams su atsakove.
73. Apibendrinant išdėstytus argumentus konstatuotina, kad byla nagrinėjė teismai tinkamai išsprendė civilinių ir darbo teisiųjų santykių atbigojimo kvalifikuojant ginčo materialinį teisinį santykį klausimą, todėl pagal kasacinio skundo argumentus nėra pagrindo naikinti ar keisti byloje priimtus teismų procesinius sprendimus, kiek jie susiję su tarp šalių susiklosčiusių faktinių santykių teisiniu kvalifikavimu.
74. Pripažinus, kad byla nagrinėjė teismai pagrįstai konstatavo, jog tarp ginčo šalių nebuvo darbo teisiųjų santykių, o faktiškai susiklostę santykiai vertintini kaip civiliniai teisiniai santykiai vykdančios ginčo sutartį, neaktualūs tampa ieškinio senaties termino šio atveju taikymo, o kartu – ir praeksto šio termino ataujinimo klausimai. Atitinkamai kaip teisiškai nereikšmingi atmestini su šiais klausimais susiję kasacinio skundo argumentai (šios nutarties 42.2 punktas).

Dėl kasaciniame skunde įvardytų proceso teisės normų pažeidimo

75. Ieškovė kasaciniame skunde nurodo, kad byla nagrinėjė teismai nekrypo nuo kasacinio teismo suformuotos praktikos įrodinėjimo procese, nes selektyviai (nevisapusiškai) įvertino jos į bylą pateiktus duomenis, t. y. ignoravo įrodymų dalį, patvirtinančią jos pavaldumą atsakovei, rūšiniai požymiai apibūdintys veiklos tęstinį vykdymą daugiau kaip 3 metus, atygininimą priklausomai nuo dirbtų valandų skaičiaus, nurodydami, jog tai nulėmė atsakovės veiklos pobūdį, licencijavimo reikalavimų ir nerėškia darbo santykių tarp šalių buvimą.
76. Teisejų kolegija, įvertinusi šios kasacinio skundo argumentus, byloje priimtų teismų procesinių sprendimų turinį, konstatuoja, kad šioje byloje nėra pagrindo pripažinti, jog byla nagrinėjė teismai pažeidė proceso įstatyme įtvirtintas ir kasacinio teismo praktikoje suformuluotas įrodinėjimo bei įrodymų vertinimo taisykles. Teismai vertino bylą įrodymų turinio, įskaitant ir jų, kuriuos ieškovės įvardija kaip teismų ignoruotus, visetą, analizuavo byloje esančius įrodymus, kuriais ieškovė įrodinėjo savo pavaldumą atsakovei, rūšiniai požymiai apibūdintys veiklos tęstinį vykdymą daugiau kaip 3 metus, atygininimą priklausomai nuo dirbtų valandų skaičiaus, pakankamai plačiai dėl jų pasisakydami ir padarydami motyvuotas išvadas dėl šiais duomenimis ieškovės įrodinėtų faktinių aplinkybių buvimo (nebuvimo). Pažymėtina, kad ieškovė, nesutikdama su teismų pateiktu įrodymų (ginčo sutarties, vidinių bendroves aktų (tvarkų), susirašinėjimo tarp šalių) vertinimu, kasaciniame skunde iš esmės nepagrindžia konkrečių bylą nagrinėjusių teismų padarytų teisės normų pažeidimų vertinimą įrodymus ir triant bylos aplinkybes, o tiesiog pateikia savo nuomonę dėl jų pačių įrodymų turinio ir jais patvirtinamų aplinkybių ir siekia, kad jais remiantis būtų padarytos kitokios išvados ginčo klausimu, nei padarė teismai. Tuo tarpu kasacinio teismo praktikoje pripažįstama, kad vien ta aplinkybė, jog teismai, įvertinę byloje surinktus įrodymus, padarė kitokias išvadas, nei nurodo kasacinis skundas pateikęs asmuo, savaime nerėškia, kad buvo pažeistos įrodymų vertinimo taisyklės (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. sausio 16 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-110/2013](#); 2017 m. lapkričio 3 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-382-421/2017](#), 44 punktas).
77. Ieškovė kasaciniame skunde taip pat teigia, kad apeliacinės instancijos teismas, pažeidžiamas [CPK 180, 181, 314](#) straipsniais, dalies įrodymų apskritai nepriėmė ir nevertino. Šiais įrodymais ieškovė įvardija dar pirmosios instancijos teismui teiktus rašytinius G. Č. paaiškinimus ir darbo grafiko kopiją, taip pat su apeliaciniu skundu papildomai pateiktas 2021 m. gruodžio 31 d. užklauso Kultūros ministerijai ir 2022 m. balandžio 5 d. gauto Kultūros ministerijos atsakymo kopijas.
78. Pagal [CPK 180](#) straipsnį teismas priima nagrinėti tik tuos įrodymus, kurie patvirtina arba paneigia turinčias reikšmės bylai aplinkybes. [CPK 181 straipsnio](#) 1 dalyje įtvirtinta, kad atsakymą priimti byloje dalyvaujančio asmens nustatyta tvarka pateiktą įrodymą turi būti motyvuojamas. Šio straipsnio 2 dalyje reglamentuota, kad teismas turi teisę atsakyti priimti įrodymus, jeigu šie įrodymai galėjo būti pateikti anksčiau, o jų vėlesnis pateikimas užvilkins bylos nagrinėjimą. Nors įstatyme nenustatyta, kiek išsamiai teismas turi pagrįsti atsakymą priimti įrodymus, toks atsakymas turi būti pakankamai aiškus ir konkretus, leidžiantis šalims suprasti teismo sprendimo nepriimti įrodymus priežastis.
79. Pirmosios instancijos teismas atsisakė priimti ieškovės į bylą teiktą darbo grafiko kopiją ir G. Č. paaiškinimus, tokį savo atsakymą motyvuodamas tuo, kad rašytinis G. Č. liudijimas neatitinka įrodymams keliamų reikalavimų, konkrečiai – procesinio įstatymo keliamo liudytojo apklausos betarpiškumo ir bendravimo su juo reikalavimu ([CPK 177](#) straipsnio 2 dalis, 186, 191, 192, 197 straipsniai). Ieškovės teiktas darbo grafiko pavyzdys į bylą nebuvo priimtas kaip besidubliuojantis, nes įrodymus, pagrindžiančius ieškovės žaidimų (šou) vedimo trukmę, jau buvo pateikusi atsakovė. Apeliacinės instancijos teismas pripažino pagrįstais šios pirmosios instancijos teismo argumentus ir [CPK 180, 181](#) straipsnių pažeidimų nenustatė. Ieškovė kasaciniame skunde nesutinka su tokia apeliacinės instancijos teismo vertinimu, teigdama, kad apeliacinės instancijos teismas neįteisė pirmosios instancijos teismo padarytų teisės aiškinimo ir taikymo klaidų neprimant nurodytų įrodymų, tačiau nepateikia išsamų teisiinių argumentų, pagrindžiančių kaip kasacijos pagrindų nurodytu [CPK 180, 181](#) straipsnių pažeidimais, nenurodė, kokių konkrečiai, jos nuomone, teisės taikymo ir aiškinimo klaidų neįteisė apeliacinės instancijos teismas. Vadinasi, šis kasacinio skundo argumentas nesudaro kasacijos pagrindo ([CPK 346](#) straipsnio 2 dalies 1–2 punktai, 347 straipsnio 1 dalies 3 punktas), todėl teisejų kolegija plačiau dėl jo nepasisako.
80. Apeliacinės instancijos teismas, vadovaudamasis [CPK 314 straipsniu](#) nustatomis ir atsižvelgdamas į kasacinio teismo formuojamą praktiką dėl naujų įrodymų priėmimo, vertino ieškovės papildomai su apeliaciniu skundu pateiktų įrodymų priimtumą, tačiau atsisakė juos priimti, nes nekonstatavo tam būtiną įstatyme nustatytą prieclaidą, įskaitant ir tai, kad ieškovė nepaaiškino, kodėl nesikreipė į Kultūros ministeriją tam, kad pateiktų bylą nagrinėjant pirmosios instancijos teismą, taip pat nenurodė, dėl kokių priežasčių šie įrodymai nepateikti pirmosios instancijos teismui ar kad jų pateikimo būtinybė šiko vėliau. Ieškovė tokios paaiškinimus pateikia kasaciniame skunde, nurodydama, kad 2021 m. gruodžio 22 d., po parengiamo teismo posėdžio, išsašiusius atsakovės poziciją dėl teisiųjų santykių tarp ginčo šalių kvalifikavimo, buvo parengtas ir 2021 m. gruodžio 30 d. pateiktas prašymas Kultūros ministerijai, 2022 m. kovo 18 d. buvo priimtas ir paskelbtas pirmosios instancijos teismo sprendimas byloje; Kultūros ministerija savo atsakymą pateikė tik 2022 m. balandžio 5 d., t. y. po pirmosios instancijos teismo sprendimo priėmimo, todėl ieškovė objektyviai negalėjo pateikti aptariamų įrodymų pirmosios instancijos teismui.
81. Teisejų kolegija pažymi, kad kasacinio skundo argumentai, kuriais paaiškinamos užklauso Kultūros ministerijai ir šios ministerijos atsakymo pateikimo tik su apeliaciniu skundu aplinkybės, neatitinka faktinių bylos duomenų, taigi nepagrindžia objektyvios galimybės pateikti šiuos dokumentus pirmosios instancijos teismui nebuvimo aplinkybės. Ieškovė pareiškė (būtinybės) kreiptis į Kultūros ministeriją atraidingai sieja su atsakovės pozicijos dėl ginčo šalių teisiųjų santykių kvalifikavimo paaiškinimo momentu, šiuo įvardijama teismo 2021 m. gruodžio 22 d. parengiamąjį posėdį. Tuo tarpu bylos duomenys patvirtina, kad atsakovės pozicija dėl šalis ginčo sutarties pagrindu siejusiu teisiųjų santykių pobūdžio ieškovėi turėjo būti žinoma dar iki bylos inicijavimo teisme, kai, ieškovė 2021 m. rugpjūtio 23 d. kreipėsi į DGK su prašymu išnagrinėti individualų darbo ginčą, atsakovė 2021 m. rugsėjo 9 d. pateikė atsiliepimą į šį ieškovės prašymą, kuriame aiškiai nurodė, jog ginčo sutartis negali būti vertinama kaip darbo sutartis, nes tarp šalių nesusiklostė darbo teisiniai santykiai. Atsižvelgdama į tai, teisejų kolegija konstatuoja, kad kasacinio skundo argumentais nepagrindžiama, jog apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai atsisakė priimti ieškovės teiktus naujus įrodymus, pažeidė [CPK 314](#) straipsnį.
82. Pagal [CPK 312](#) straipsnį apeliaciniame skunde draudžiama kelti reikalavimus, kurie nebuvo pareikšti nagrinėjant bylą pirmosios instancijos teisme.
83. Kaip matyti iš ieškovės nagrinėjamoje byloje pateikto ieškinio ir pasirengimo bylos nagrinėjimui iš esmės eigos, nagrinėjamoje byloje ieškovė (ar jos atstovė) neginjo sutarties nutraukimo teisetumo, nebuvo suformuluavusi reikalavimų pripažinti sutarties nutraukimo faktą neteisėtą, sutarties nutraukimo teisetumo nebuvo šios bylos nagrinėjimo dalykas, todėl tiek bylą nagrinėjęs pirmosios instancijos teismas, tiek bylą nagrinėjęs apeliacinės instancijos teismas pagrįstai ir teisėtai netyrė, nevertino aplinkybių dėl sutarties nutraukimo teisetumo bei nepasisakė šiuo klausimu. Dėl nurodytų motyvų teisejų kolegija konstatuoja, kad kasacinio skundo argumentais nepagrindžiama, jog apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai susiaurino apeliacijos ribas, pažeidė [CPK 312](#) straipsnį.

Dėl atsakovei priteisto bylinėjimosi išlaidų atyginimo apeliacinės instancijos teisme dydžio

84. Pagal kasacinio teismo praktiką teismas, taikdamas [CPK 88](#) straipsnį, pagal realumo, būtinumo ir pagrįstumo kriterijus pripažinęs, kad šalys turėjo bylinėjimosi išlaidų ir kad jos turi būti apmokamos, pagal [CPK 98](#) straipsnio 2 dalį sprendžia, ar advokatai už teisinę pagalbą civilinėje byloje *visa* asmens sumokėta suma pripažįstama bylinėjimosi išlaidomis ir turi būti atlyginama. Ne visos faktiškai šalių sumokėtos sumos advokato pagalbai gali būti pripažįstamos pagrįstomis, nes teismas neturi telkiouoti pirmenybės didelio ir nepagrįsto šalies išlaidavimu. Jeigu realiai išmokėtos sumos neatitinka pagrįstumo kriterijaus, tai teismas nustato jų pagrįstą dydį, o dėl kitos dalies išlaidų nepriteisia. Taigi kaip išlaidavimo nuostoliai jie liktų neatlyginti jos padariusiai šaliai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. liepos 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-285-1075/2018, 60 punktas ir jame nurodyta kasacinio teismo praktika).
85. Sprendžiamas dėl išlaidų dydžio teismas turi vadovautis [CPK 98](#) straipsnio 2 dalimi ir atsižvelgti į tokias aplinkybes: 1) Rekomendacijoje dėl civilinės bylose priteistino užmokescio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą teisinę pagalbą (paslaugas) nurodytus maksimalius dydžius bei šioms teisės akte nurodytus kriterijus; 2) bylos sudėtingumą; 3) advokato darbo ir laiko sąnaudas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. spalio 28 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-533/2008](#)). Remiantis [CPK 98](#) straipsnio 2 dalies nuostatomis, šalies išlaidos, susijusios su advokato ar advokato padėjėjo pagalba, atsižvelgiant į konkrečios bylos sudėtingumą ir advokato padėjėjo darbo ir laiko sąnaudas, yra priteisiamos *ne didesnės*, kaip yra nustatyta teisingumo ministro kartu su Lietuvos advokatų tarybos pirmininku patvirtintose rekomendacijose dėl užmokescio dydžio.
86. Kasacinis teismas taip pat yra nurodęs, kad nustatant priteistino užmokescio dydį atsižvelgiant į konkrečios bylos sudėtingumą, teisiųjų paslaugų kompleksiskumą, specialiuju žinių reikalingumą, ankstesni (pakartotini) dalyvavimą toje byloje, turto (pinigų sumų) dydį (priestigai ar ginčijama), teisiųjų paslaugų teikimo pastovumą ir pobūdį, sprendžiamų teisiųjų klausimų naujumą ir kitas svarbias aplinkybes. Teisingumo ministro kartu su Lietuvos advokatų tarybos pirmininku patvirtintų rekomendacijų nuostatos neribuoja šalių teisę susitarti dėl advokato atlyginimo, bet šalys visada turi atsižvelgti į įstatyme nuostatą, kad teismas negalės bylą laimėjusiai šaliai priteisti daugiau, negu įtvirtinta nurodytose rekomendacijose, išskyrus širintinius atvejus, kai, atsižvelgiant į konkrečias bylos aplinkybes ir vadovaujantis teisingumo, protingumo ir sąžiningumo kriterijais, teisinė pagalba teikiama itin sudėtingoje byloje arba byla nagrinėjama ne vienerius metus ar kitais panašiais atvejais (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. gegužės 11 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-212/2009](#)).
87. Pagal [CPK 88, 93, 98](#) straipsnius teismas, sprendžiamas dėl išlaidų advokato pagalbai apmokėti, turi pirmiausia nustatyti: 1) ar šios išlaidos padarytos ([CPK 88](#) straipsnis); 2) pagal išvardytus reikalavimus nustatyti jų dydį, o ne vien vadovautis atitinkais mokesčiais ([CPK 98](#) straipsnis); 3) nustatyti bylinėjimosi išlaidų sumą paskirstyti pagal bylos nagrinėjimo rezultatus ([CPK 93](#) straipsnis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. spalio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-533/2008).
88. Nagrinėjamoje byloje atsakovė prašė teismo atlyginti jos apeliacinės instancijos teisme patirtas 4522,38 Eur bylinėjimosi išlaidas. Šioms išlaidoms pagrįsti pateiktą Advokatų profesinės bendrijos TRINITI JUREX advokatės J. Judickienės 2022 m. gegužės 26 d. prašymą dėl bylinėjimosi išlaidų atyginimo priteisimo (už laikotarpį nuo 2022 m. gegužės 5 d. iki 2022 m. gegužės 11 d.) byloje [Nr. e2A-1488-861/2022](#); kartu su juo – advokatės sudarytą ir patvirtintą teisiųjų paslaugų suvestinę (pažymą apie kliento apmokėtas bylinėjimosi išlaidas) nuo 2022 m. gegužės 5 d. iki 2022 m. gegužės 11 d. Šis dokumentas patvirtinamas pakankamu bylinėjimosi išlaidų realumui pagrįsti (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. balandžio 19 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-189-969/2017](#), 22–26 punktas).
89. Apeliacinės instancijos teismas, atmetęs ieškovės apeliacinį skundą, priteisė atsakovei iš ieškovės 4522,38 Eur bylinėjimosi išlaidų atyginimą, nurodydamas, kad prašoma priteisti atstovavimo išlaidų atyginimo suma *neviršija* Rekomendacijose nustatyto maksimalaus dydžio, kad atsižvelgia į ginčo sudėtingumą teisės taikymo bei faktinių aplinkybių požūriū, rengtų procesinių dokumentų turinį ir apimtį, todėl nusprendžia, jog prašoma priteisti atstovavimo išlaidų atyginimo suma yra pagrįsta.

90. Ieškovė kasaciniame skunde kelia atsakovei iš ieškovės priteisto 4522,38 Eur išlaidų, patirtų sumokėjus už advokato teiktas teisinės paslaugas apeliacinės instancijos teisme, atlyginimo sumažinimo klausimą, nurodydama, kad apeliacinės instancijos teismas, nenustatęs jokio išimtinio atvejo, priteisė daugiau negu maksimalus leistinas priteistinas tokių išlaidų atlyginimo dydis (Rekomendacijų 7, 8.11 punktai).
91. Teisėjų kolegija šiuos kasacinio skundo argumentus pripažįsta teisiskai pagrįstais.
92. Bylos rašytiniai duomenys patvirtina, kad, priešingai nei nurodė apeliacinės instancijos teismas, atsakovės prašyta priteisti suma – 4522,38 Eur – *viršija* Rekomendacijų 8.11 punkte nustatytą dydį. Pagal Rekomendacijų 7 ir 8.11 punktus maksimalus užmokesčio už advokato teikiamą pagalbą rengiant atsiliepimą į apeliacinį skundą dydis – 1,3 Lietuvos statistikos departamento skelbiamas už praėjusio ketvirčio vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokeskis šalies ūkyje (be individualių įmonių). Atsakovei 2022 m. gegužės 27 d. atsisakant už atsiliepimo į apeliacinį skundą parengimą, maksimalus rekomenduojamas atlyginimo už išlaidas, patirtas parengiant šį procesinį dokumentą, dydis buvo 2183,09 Eur (1679,30 Eur (už praėjusio ketvirčio vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokeskis šalies ūkyje (šiuo atveju 2021 m. IV ketvirtis)) x 1,3).
93. Taigi apeliacinės instancijos teismas turėjo spręsti klausimą dėl atsakovei atstovavusios advokatės teisinės pagalbos išlaidų atlyginimo sumažinimo, tačiau, pažeisdamas proceso teisės normas dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo dydžio ir neatsižvelgdamas į nurodytą kasacinio teismo praktiką (šios nutarties 84–87 punktai), šio klausimo nepagrįstai nesvarstė, priteisdamas išlaidų atlyginimą vadovavosi tik pateiktais išlaidų dydžiais (atliktais mokėjimais), tačiau neargumentavo dėl **CPK 98 straipsnio** kriterijų, taikomų išlaidų dydžiui nustatyti, t. y. kodėl pagal byloje susiklosčiusias procesines aplinkybes (atsakovės atstovų rengtas vienas procesinis dokumentas – atsiliepimas į apeliacinį skundą; nenurodyta ir nepagrįsta jokia išimtinė situacija, su kuria siejama didesnių, nei yra nustatyta Rekomendacijose, atstovavimo išlaidų atlyginimo galimybė) pagrįsta laiko didesnę kaip dvigubą Rekomendacijose nustatytą maksimalaus dydžio bylinėjimosi išlaidų už atsiliepimo į apeliacinį skundą parengimą sumą.
94. Teisėjų kolegija, įvertinusi atsakovei suteiktas teisinės paslaugas, jų rūšį ir už šių paslaugų suteikimą Rekomendacijose nustatytą maksimalų dydį, kuris gali būti priteisiamas išsprendus turėtų išlaidų advokato pagalbai apmokėti paskirstymo klausimą, apeliacinės instancijos teisme sprestus klausimus jų sudėtingumo, naujumo požiriu, atsakovės atstovų teiktų teisinių paslaugų pastovumą ir nenustačiusi pagrindo mažinti Rekomendacijų 8.11 punkte nustatytą rekomenduojamą priteisti užmokesčio už advokato civilinės bylose teikiamas teisinės paslaugas maksimalų dydį (Rekomendacijų 2 punktą), pripažįsta atsakovės teisę į jos turėtų 2183,09 Eur išlaidų advokato pagalbai apeliacinės instancijos teisme apmokėti atlyginimą. Tuo remiantis skundžiamos apeliacinės instancijos teismo nutarties dalis dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo priteisimo pakeistina, sumažinant atsakovei iš ieškovės priteisto 4522,38 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos teisme, atlyginimo dydį iki 2183,09 Eur (**CPK** 346 straipsnis, 359 straipsnio 1 dalies 2 punktas, 3 dalis).

Dėl bylinėjimosi išlaidų kasaciniame teisme

95. **CPK 93 straipsnio** 1 dalyje nustatyta, kad šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, jos turėtas bylinėjimosi išlaidas teismas priteisia iš antrosios šalies, nors ši ir būtų atleista nuo bylinėjimosi išlaidų mokėjimo į valstybės biudžetą. Ši nuostata taikytina ir bylų nagrinėjant kasaciniame teisme (**CPK 93 straipsnio** 3 dalis).
96. Sprendžiant dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo dydžio, minėta, atsižvelgiant į **CPK 98 straipsnio** 2 dalyje, Rekomendacijų 2 punkte įtvirtintus kriterijus, taip pat Rekomendacijose (šiuo atveju 8.14 punkte) nurodytus rekomendacinius maksimalus užmokesčio dydžius, ginčo pobūdį ir sprendžiamus klausimus, galimas darbo ir laiko sąnaudas, parengto procesinio dokumento turinį.
97. Nagrinėjamu atveju teisėjų kolegija nurodo, kad nors ieškovės kasacinio skundo dalis, susijusi su apeliacinės instancijos teisme priteistų bylinėjimosi išlaidų atlyginimo dydžiu, tenkinama ir bylinėjimosi išlaidų atlyginimo dydis mažinamas, tačiau iš esmės paliekant nepakeistą apeliacinės instancijos teismo nutartį, kurią paliktas nepakeistas pirmosios instancijos teismo sprendimas, kuriuo visi ieškovės materialieji teisiniai reikalavimai buvo atmesti, laikytina, jog ieškovės neįgijo teisės į bylinėjimosi išlaidų atlyginimą rengiant kasacinį skundą dėl apeliacinės instancijos teismo priimtos nutarties.
98. Atsakovė pateikė byloje prašymą priteisti iš ieškovės 5829,54 Eur bylinėjimosi išlaidų už advokato pagalbą rengiant atsiliepimą į kasacinį skundą atlyginimą.
99. Teisėjų kolegija, įvertinusi atsakovės patirtas bylinėjimosi išlaidas ir pateiktus jas pagrindžiančius rašytinius duomenis, konstatuoja, kad yra pagrindas sumažinti atsakovės prašomo priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimo dydį. Pažymėtina, kad, remiantis Rekomendacijų 7, 8.14 punktais, už atsiliepimo į kasacinį skundą parengimą maksimalus priteisinas dydis, atsižvelgiant į tai, kad atsakovei teisinės paslaugos buvo suteiktos 2022 m. IV ketvirtyje, sudaro 3026,85 Eur (1780,50 Eur (už praėjusio ketvirčio vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokeskis šalies ūkyje (šiuo atveju 2022 m. II ketvirtis)) x 1,7). Taigi atsakovės prašomas priteisti 5829,54 Eur bylinėjimosi išlaidų už atsiliepimo į ieškovės kasacinį skundą parengimą atlyginimo dydis viršija maksimalų Rekomendacijose nurodytą dydį, todėl turi būti mažinamas (**CPK** 98 straipsnio 2 dalis).
100. Atkreiptinas dėmesys, kad Rekomendacijose nustatyti maksimalūs dydžiai savaime nesudaro pagrindo teigti, kad teismas yra įpareigotas priteisti būtent tokio dydžio bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Šiuo atveju teisėjų kolegija, įvertinusi bylos apimtį, keliamų teisinių klausimų sudėtingumą, atsakovės pateikto procesinio dokumento pobūdį, jo turinį, aplinkybę, kad atsiliepimą į kasacinį skundą parengusi Advokatų profesinės bendrijos TRINITI JUREX advokatė J. Judickienė atstovavo atsakovei byloje nuo pat jos nagrinėjimo pradžios, taip pat atsižvelgdama į tai, kad ieškovės kasacinio skundo dalis dėl atsakovei iš ieškovės priteisto bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos teisme, atlyginimo sumažinimo tenkinama, konstatuoja, jog protinga ir pagrįsta iš ieškovės atsakovės naudai priteistino bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimo sumą yra 1500 Eur.
101. Kasaciniame teisme pažyma apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu, nebuvo rengiama, todėl šių išlaidų atlyginimo klausimas nesprendžiamas (**CPK 96 straipsnio** 6 dalis).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 2 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. birželio 30 d. nutarties dalį dėl bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos teisme, atlyginimo pakeisti ir iš ieškovės G. L. (a. k. *duomenys neskelbtini*) atsakovei uždarajai akcinei bendrovei „TV Žaidimai“ (j. a. k. 302708264) priteistą 4522,38 Eur (keturių tūkstančių penkių šimtų dvidešimt dviejų Eur 38 ct) bylinėjimosi išlaidų atlyginimo sumą sumažinti iki 2183,09 Eur (dviejų tūkstančių vieno šimto aštuoniasdešimt trijų Eur 9 ct).

Kitą Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. birželio 30 d. nutarties dalį palikti nepakeistą.

Priteisti atsakovei uždarajai akcinei bendrovei „TV Žaidimai“ (j. a. k. 302708264) iš ieškovės G. L. (a. k. *duomenys neskelbtini*) 1500 (vieną tūkstantį penkis šimtus) Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimo.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Goda Ambrasaitė-Balynienė

Artūras Driukas

Virgilijus Grabinskas